

Sociálně výchovná práce ve Velké Británii

Bc. Petra Haladyová

Diplomová práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Petra HALADYOVÁ**
Osobní číslo: **H128473**
Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Sociálně výchovná práce ve Velké Británii**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma diplomové práce bude zpracováno dle publikovaného materiálu Institutu mezioborových studií "Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách" (IMS 2009). Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím diplomové práce. S vědomím dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovědního výzkumu a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena na:

- vývoj a pojetí sociální práce, příp. sociálně výchovné práce ve Velké Británii,
- vymezení sociálně výchovných aktivit v rámci sociální práce,
- vymezení oblasti působení sociálně výchovné práce s popisem institucionálního zajištění.

Součástí práce bude kvalitativní šetření ve vybraných pracovištích se zaměřením na sociálně výchovnou práci a provedení analýzy některých činností sociálně výchovné práce ve Velké Británii.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

1. Brian, 2009. A textbook of social work. Sheldon Taylor and Francis: New York.
2. Lawson, J. 1993. A social history of education in England, Methuen: New York.
3. Meinstein, J. 2003. Collaboration in social work practise. Publishers: London.
4. Parris, M. 2012. An introduction to social work practise. Open university press: New York.
5. Radvan E. 2012. Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách, Institut mezioborových studií Brno: Brno.
6. Robbins, R. 2000. A bibliography of British history. Oxford university press: New York.
7. Skehill, 2010. C. History of social work in the United Kingdom. Oxford university press: Oxford.
8. Watson, F. 2003. Integrating theory and practise in social work education.,Kingsley Jessica pub: London.
9. Watts, T. 1995. International handbook on social work education. Greenwood west: Westport.
10. Weiss, I. 2003. Professional ideologies and preferences in social work: a global study. Greenwood: Westport.
11. William, Ch. 1998. Social work and minorities. European prospectives: London.
12. Zina O' Leary. 2004. The Essential Guide to Doing Research. Sage.

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Petr Sýkora, Ph.D.

Katedra sociální pedagogiky

Datum zadání diplomové práce:

30. listopadu 2012

Termín odevzdání diplomové práce:

31. března 2014

V Brně dne 30. listopadu 2012

prof. PhDr. Pavel Mühlpachr, Ph.D.
vedoucí ústavu

L.S.

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Petra Haladyová
.....
Jméno, příjmení studenta

V Brně 10. 3. 2014

Haladyová
.....
Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídnou k výši výdělků dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá sociálně výchovnou prací ve Velké Británii. Teoretickou část tvoří šest kapitol. První kapitola je tvořena subkapitolami, které se postupně zabývají vymezením pojmu sociálně výchovná práce ve Velké Británii, definicí a oblastí působení. Dále také označuje její vědecké postavení ve srovnání se sociální pedagogikou. Druhá kapitola popisuje teorii sociálně výchovné práce jako vědy a postupy při práci s jednotlivými skupinami společnosti. Třetí kapitola uvádí oblasti působení sociálně výchovné práce a zaměřuje se na systém náhradní rodinné výchovy. V kapitole čtvrté práce pojednává o tom, co předcházelo vzniku sociálně výchovné práce a o jejím vývoji. Vymezení oblasti působení sociálních pracovníků obsahuje pátá kapitola, která se v podkapitolách zabývá kvalifikací sociálních pracovníků a vymezení sociálních aktivit ve státní, soukromé a dobrovolnické oblasti. Šestá kapitola nastiňuje dnešní problémy sociálně výchovné práce a její budoucí směřování.

Praktická část pomocí kvalitativního výzkumu popisuje vybranou instituci sociálně výchovné práce ve Velké Británii. Bylo využito metody případové studie, která pomocí analýzy dokumentů a rozhovoru analyzovala činnost organizace.

Klíčová slova: sociálně výchovná práce ve Velké Británii, sociální pracovník, náhradní rodinná péče ve Velké Británii, sociální politika státu, Citizen Advice Bureau, dobrovolnictví

ABSTRACT

This thesis focuses on social educational work in the United Kingdom. Theoretical part consists of six chapters. The first chapter is divided into subchapters which explain the term, definition and fields of work of the social educational work in the United Kingdom. It also defines the social educational work as a science and compares it with social pedagogy. The second chapter describes the theory of social educational work as a science and its methods being applied to particular groups of society. The third chapter looks into the divisions of social educational work and looks closely at the fostering system. The origins and history of the social educational work is described in the fourth chapter. The areas of profession of social workers, are described in the fifth chapter. In its subchapters we can also find more about the qualification of social workers and the private, state and voluntary sectors of organisations they work for. The sixth chapter talks about problems of nowadays society and future challenges for social educational work.

The practical part describes an institution of social educational work in the United Kingdom, using qualitative research. Case study method analysed the structure of the institution, by using document analysis and interview.

Keywords: social educational work in the United Kingdom, social worker, fostering in the United Kingdom, welfare state, Citizen Advice Bureau, volunteering.

Velké poděkování patří panu Mgr. Petru Sýkorovi, za odborné vedení diplomové práce, podporu a podněty.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné ve znění: Sociálně výchovná práce ve Velké Británii.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 SOCIÁLNĚ VÝCHOVNÁ PRÁCE VE VELKÉ BRITÁNII	13
1.1 POJEM	13
1.2 DEFINICE SOCIÁLNĚ VÝCHOVNÉ PRÁCE	13
1.3 SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA VERSUS SOCIÁLNÍ PRÁCE.....	14
1.4 INTEGROUJÍCÍ VĚDY SOCIÁLNĚ VÝCHOVNÉ PRÁCE	15
1.4.1 Sociální politika státu	15
2 TEORIE SOCIÁLNĚ VÝCHOVNÉ PRÁCE	18
2.1 SOCIÁLNĚ VÝCHOVNÁ PRÁCE JAKO VĚDA.....	18
2.1 PŘÍSTUPY	18
2.2.1 Individuální	18
2.2.2 Rodinné	20
2.2.3 Práce se skupinami a komunitami.....	20
3 DIMENZE SOCIÁLNĚ VÝCHOVNÉ PRÁCE	22
3.1 VZDĚLÁNÍ.....	22
3.2 OCHRANA DĚTÍ	23
3.2.1 Odebírání dětí.....	24
3.2.2 Databáze dětí	25
3.2.3 Typy náhradní rodinné péče.....	26
3.3 NEZAMĚSTNANOST	29
3.4 ZDRAVOTNICTVÍ	30
3.5 BYDLENÍ	30
4 VÝVOJ SOCIÁLNĚ VÝCHOVNÉ PRÁCE VE VELKÉ BRITÁNII	32
4.1 VELKÉ BRITÁNIE JAKO MNOHONÁRODNOSTNÍ STÁT	32
4.1.1 Vlivy kolonialismu	32
4.2 PŘÍČINY VZNIKU SOCIÁLNĚ VÝCHOVNÉ PRÁCE	33
4.2.1 Vznik welfare systému	34
4.2.2 Sociálně výchovná práce jako věda	34
4.2.3 Politické vlivy na sociálně výchovnou práci.....	35
4.2.4 Reformy.....	37
5 VYMEZENÍ OBLASTI PŮSOBENÍ SOCIÁLNÍHO PRACOVNÍKA	39
5.1 PROFESE SOCIÁLNÍHO PRACOVNÍKA	39
5.2 KVALIFIKACE SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ.....	39
5.3 DIMENZE PRÁCE SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ.....	40
5.3.1 Protidiskriminační právo	41
5.4 STÁTNÍ, SOUKROMÉ A DOBROVOLNICKÉ SOCIÁLNÍ AKTIVITY	41
5.4.1 Státní sektor.....	41
5.4.2 Soukromý sektor	43
5.4.3 Dobrovolnický sektor.....	43
6 SOCIÁLNĚ VÝCHOVNÁ PRÁCE DNES A JEJÍ SMĚR	45

6.1	DISKRIMINACE.....	45
6.1.1	Diskriminace pohlaví	45
6.1.2	Diskriminace rasová.....	47
6.1.3	Diskriminace věková.....	48
6.2	GLOBALIZACE.....	48
6.3	IMIGRACE.....	49
II	PRAKTICKÁ ČÁST.....	51
7	PŘÍPADOVÁ STUDIE PORADNY OBČANŮM.....	52
7.1	METODOLOGICKÁ VÝCHODISKA.....	52
7.2	VÝZKUMNÁ METODA.....	53
7.2.1	Případová studie	53
8	ANALÝZA DOKUMENTŮ.....	55
8.1	POPIS ORGANIZACE A JEJÍ POSLÁNÍ.....	55
8.1.1	Historie, důvody vzniku	55
8.1.2	Dnešní činnost, jak je sponzorována.....	56
8.1.3	Popis nejčastějších problémů	57
8.2	ANALÝZA ČINNOSTÍ.....	59
9	ROZHOVOR S PRACOVNÍKEM PORADNY OBČANŮM.....	62
9.1	ROZHOVOR.....	62
9.2	PŘEPIS ROZHOVORU.....	62
10	VÝSLEDEK VÝZKUMU, PŘÍNOS PRO SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKU V ČESKÉ REPUBLICCE.....	65
	ZÁVĚR.....	67
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	70
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	75
	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	76
	SEZNAM PŘÍLOH.....	79

ÚVOD

Diplomová práce na téma Sociálně výchovná práce ve Velké Británii pro mě byla opravdovou výzvou. Z mého dosavadního výzkumu se zdá, že o ní v České republice nebyla napsaná jediná kniha, ba ani sociální pedagogika se o ní téměř nezmiňuje. Bohužel britská literatura na tom není o moc lépe a tak se téměř naskýtá otázka, zda vůbec sociálně výchovná činnost ve Velké Británii existuje. Odpověď je překvapující, patří totiž mezi nejstarší dokumentovanou sociálně výchovnou práci na světě. A jako věda přišla mezi prvními. Tradice sociálně výchovné práce je tak zakořeněná, že v mnohém disponuje propracovanějším systémem víc než kde jinde. Významně přispěla světovému vědeckému zkoumání, založila počátky sociální politiky státu, proč se o ní tedy nezmiňujeme?

Nad touto otázkou jsem uvažovala a postupně přišla na to, že odpovědí bude kulturní odlišnost. Britové se ve škole učí jinak, učí se stylem hledat a zkomat, nestudují a nememorují literaturu tak jako u nás. Spíš se učí jak najít zdroje, vzdělávají se pomocí projektů a velký důraz kladou na praxi. Podle mého názoru sociálně výchovná práce je typicky praktická činnost. A tak se zdá, že si s vymezením terminologie nebo definicí sociálně výchovné práce tolik nelámou hlavu. Dokonce dodnes není úplně jasné, co všechno do vědy patří a už vůbec není definovaná jasným pojmem. Proto o ní Britové většinou hovoří jako o sociální práci. Při psaní této diplomové práci se tedy budu zabývat sociálně výchovnou prací, ale ve skutečnosti budu popisovat to, co Britové označují za sociální práci. Protože se pojem sociálně výchovná práce v angličtině nevyskytuje, můžeme jej pokládat za ekvivalentní pojmu sociální práce.

Bohužel hledání literatury nebylo jednoduché ani v Británii a jsem vděčná, že jsem mohla využít prostředků univerzity. O to víc se sociálně výchovnou prací zabývají akademické články a elektronické zdroje. A její nevymezenost, naskýtá nepřehledné množství informací o činnosti sociálně výchovné práci, kterou v České republice definujeme jako sociální pedagogika.

Jsem přesvědčena, že vzhledem k odlišnostem a těžkostem s hledáním zdrojů, je o to víc přínosné napsat diplomovou práci na toto téma. Obrovskou výhodou bylo, že pobývám ve Velké Británii, což mi přineslo větší možnosti zkoumání. Doufám, že práce přispěje nejen sociálně výchovné práci v Británii, ale také možná obohatí českou sociální pedagogiku.

Hlavním cílem této diplomové práce je popsat sociálně výchovnou činnost ve Velké Británii a analyzovat její problematiku. Dále se zaměřím na to, s jakými typy klientů

sociálně výchovná činnost pracuje a jakých metod používá. Uvedu základní dimenze, které sociálně výchovná práce zkoumá, a pokusím se hlouběji popsat jejich systém. Především se zaměřím na náhradní rodinnou péči, která se zdá být stěžejní pro sociálně výchovnou činnost Velké Británie. Teoretickou část doplním o historický vývoj a doplním o aktuální témata bádání. V neposlední řadě mne zajímalo, jakou kvalifikaci pracovníci sociálně výchovné činnosti potřebují.

Získané teoretické poznatky budou doplněny o popis sociálně výchovné instituce. Tou se bude zabývat praktická část. Pomocí kvalitativního výzkumu provedu případovou studii, jejímž cílem bude pomocí analýzy dokumentů sbírat fakta o činnosti vybrané instituce a doplnit je polostandardizovaným rozhovorem s jejím pracovníkem.

Doufám, že diplomová práce přinese nejen zajímavé poznatky a nové informace, ale také bych chtěla zjistit, zda je stejná nebo odlišná od české sociálně výchovné práce. Případně jakým směrem by zjištěné poznatky mohly obohat českou sociální pedagogiku.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SOCIÁLNĚ VÝCHOVNÁ PRÁCE VE VELKÉ BRITÁNII

1.1 Pojem

Sociálně výchovná práce spadá v České republice pod obor sociální pedagogiky. „Na sociální pedagogiku bylo a je často nahlíženo jako na pedagogickou disciplínu, která se věnuje především výchovným problémům v situacích, kdy dosáhnou patologického charakteru. Předmětem zájmu sociální pedagogiky však nemohou být pouze takto vyhraněné sociální jevy. Patologie, respektive sociální deviace jsou mimo jiné důsledkem určitého celospolečenského klimatu, mají příčinu v makrosociálních aspektech a snaha o jejich řešení, bez nalézání jejich podstaty a bez pojmenování souvislostí společenských procesů a výchovy, by neměla smysl.“ (17, s. 70)

Chceme-li prozkoumat problematiku sociální pedagogiky ve Velké Británii, zjišťujeme, že tam tato věda takřka neexistuje. Alespoň ne pod tímto označením. To ale neznamená, že by sociálně výchovná práce v anglosaských zemích neexistovala. Naopak, Británie se vyznačuje její dlouhou historií. Jen je těžké tak širokou škálu činností definovat jedním pojmem, nebo ohraničit co všechno pod něj patří.

Domnívám se, že také je třeba si uvědomit, o jak kulturně rozmanité zemi hovoříme. Svého času světové impérium, jeden z největších kolonizátorů a jedna z prvních přistěhovaleckých zemí Evropy. Poznávání a prolínání kultur museli podle mého názoru výrazně ovlivnit dnešní společnost. Spojené Království Velké Británie a Severního Irska se skládá ze čtyř samosprávných zemí. Každá z nich má jiné etnické obyvatelstvo, historii a jazyk. V Anglii, Walesu, Skotsku a Severním Irsku nalezneme odlišný právní a institucionální systém. Stejně tak se liší pohled na sociálně pedagogické problémy. A proto veškerou činnost spjatou se sociálně edukačními problémy definují Angličané jako social work neboli sociální práci.

1.2 Definice sociálně výchovná práce

Ještě těžší než nazvat všechny sociálně edukační práce jedním pojmem, je jejich definice. Parris: „Sociální práce je komplexní a požadující profese, kde sociální pracovníci pracují v těžkých situacích.“ (15, s. 5)

Adams: „Cílem sociálních prací je zlepšování společenského života, spolupráce mezi lidmi a solidarita ve společnosti.“ (1, s. 1)

Definice Howe se podle mého názoru podobá definici sociální pedagogice: „Sociální pracovníci pracují s lidmi, kteří jsou na okraji společnosti nebo společností znevýhodnění.“ (6, s. 5)

Vládní organizace Social Task Force, popsala v roce 2009 sociálně výchovnou práci takto: „Sociální práce pomáhá dospělým a dětem žít v bezpečí a navrácí je do normálního života.“ (15, s. 6)

Protože se Angličané nemohou shodnout na vlastní definici, často používají definici Mezinárodní federace sociálních pracovníků (IFSW) z roku 2011: „Profese sociální práce znamená změnu, řešení problémů v lidských vztazích a zajištění dobrých životních podmínek. Principy základů lidských práv a svobod jsou základem sociálních prací.“ (15, s. 6)

1.3 Sociální pedagogika versus sociální práce

Podle některých byla na počátku sociální práce. Schilling: „Sociální pedagogika měla společné historické kořeny se sociální prací, která se zaměřovala více na dospělé a poskytování hmotné pomoci. Sociální pedagogika se zaměřovala na odstraňování morálně duchovního úpadku dětí a mladistvých.“ (12, s. 45) Podle mého názoru v případě anglické sociální práce, rozhodně nemůžeme hovořit o tom, že by se prvotně zaměřovala na dospělé. Právě naopak, domnívám se, že popud k samotnému vzniku sociálně výchovné činnosti, byla pomoc dětem, které se ocitly v těžkých životních situacích. Odlišovat sociální práci, alespoň tu ve Velké Británii, od sociální pedagogiky v tom, že se zaměřovala na dospělé, nepokládám za korektní.

Naopak polská sociálně výchovná práce vidí sociální práci opačně a to jako subdisciplínu sociální pedagogiky (12, s. 49). Přičemž švédská sociální pedagogika je považována jako zdroj teorie, která je důležitá pro rozvoj sociální práce. (12, s. 51). Přesto, že v Německu se oba pojmy odlišovaly, nyní se hovoří o jednom pojmu Sozialwesen (12, s. 69), což pokládám za šikovné. Domnívám se totiž, že oba obory směřují ke stejným cílům, totiž pomoc lidem v nepříznivých životních situacích. Nač tedy rozdělovat a odlišovat, když oba obory dohromady mohou přinést významné výsledky.

Vědecké kruhy přicházejí s různými názory. Některé považují obě vědy za odlišné, jiné považují sociální pedagogiku za akademičtější. Ve Velké Británii se pojem sociální pedagogika neobjevuje vůbec a sociální práci podle mého názoru pokládají za velmi praktickou činnost. O tom podle mne také svědčí fakt, že je Británie poměrně skeptická k výuce sociální práce na vysokých školách. A také fakt, že se zaměřuje na praxi, výuku praktickou činností a disponuje poměrně málo literatury.

Já se domnívám, že není žádný důvod myslet si, že by sociální pedagogika byla akademičtější nebo vědecky „cennější než sociální práce.“ Protože teorie sociální pedagogiky se uplatní v praxi sociální práce. Teorie, jakkoliv propracovaná, nicméně špatně použitelná v praxi, by byla ve výsledku nedoceněná. V anglickém prostředí, by podle mého názoru nezaškodilo zavést sociální pedagogiku, co se týče teorie, a ponechat sociální práci jako praxi. Je na pováženu, že jinde v Evropě se studuje obor na univerzitách a zde je akademický směr na počátku. Na druhou stranu sociálně výchovná práce disponuje větší tradicí, než-li tomu je v kterékoliv jiné zemi Evropy, včetně České Republiky, jejíž práce je oficiálně aktivní zhruba 20 let. Hroncová, podle mého názoru výstižně shrnuje vztah sociální pedagogiky a sociální práce. Podle ní je sociální pedagogika teoretičtější a všeobecnější, zatímco sociální práce praktičtější a více vědou aplikovanou (7, s. 52)

1.4 Integrované vědy sociálně výchovné práce

1.4.1 Sociální politika státu

V souvislosti se sociálními pracemi často slyšíme o „welfare state“. Dříve ve Velké Británii užívaný pojem sociální administrace, dnes welfare, znamená blahobyt. Opět těžce hledáme ekvivalent. Nejlépe jej asi charakterizuje termín sociální politika, sociální systém. Byl ve své době průlomový a postupně se rozšířil do dalších zemí Evropy. V podstatě se jedná se o systém sociálních dávek, jejich rozdělování a třídění.

„Politika sociálních dávek je redistribuce zdrojů v rámci společnosti.“ (2, s. 17) Podle Mühlpachra patří mezi základní úkoly činnosti sociální politiky, vytváření životních podmínek, které brání vytváření sociální nerovnosti a zajišťování podmínek pro harmonický vývoj. (12, s. 78)

Věda příbuzná sociálně výchovným pracím, v mnohém sociálně výchovnou práci doplňuje. Významně ovlivnila dnešní podobu sociálně edukačních věd. Peníze na sociální

dávky poskytuje stát. Ale pomoc nemusí být jen finanční. Některé dobrovolnické organizace, např. Oxfam, poskytují bezdomovcům polévku.

Střídání labouristů se většinou do sociálních prací promítlo jako štedrá sociální politika za labouristů a škrtý za konzervativců. Za Tonyho Blaira se začaly obětovat zprávy o využívání systému. Mladým matkám s několika dětmi jsou automaticky přiděleny dávky a dům. Mnohé toho využívají dodnes. Obrovské množství mladých žen má první ze tří dětí ještě jako teenagerky. Nevím, jestli se o děti dobře starají, ale podle mého názoru je to nezodpovědnost. Dítě se často narodí neplánovaně, nemá otce a matka žije bujarým životem. Podle Adamse, se země nyní snaží „snížit očekávání lidí od sociální politiky státu.“ (1, s. 1)

Podle mého názoru se bude welfare state setkávat se zvýšenou poptávkou po sociálních dávkách. Nezaměstnanost, krize a také moderní doba přinášející technologie a beroucí lidem práci, mohou být podle mé domněnky jednou s příčin. Již teď se snaží anglická sociální práce občany vychovávat v tom, aby hledali alternativy a jiné možnosti, než-li jen automaticky požadovali dávky. Příkladem je právě vládnoucí vláda Davida Camerona, který se snaží omezit zažitý trend ve stylu „dávky bez problémů pro každého.“

Nicméně jsem překvapena, že jsem nenašla dostatek záznamů o tom, že by se momentální sociální práce dostatečně zabývala edukací lidí a společnosti k tomu, aby upřednostňovali pobírání dávek před hledáním zaměstnání. Spíše jsou k dispozici neziskové organizace jako je Advice Bureau, které se snaží pomoci mladým lidem, vyznat se v systému sociálních dávek a v tom, na jaké dávky mají nárok. Což je jistě náplní sociálně výchovné profese, ale postrádám jakousi výchovu či prevenci s vizí budoucího vývoje v oblasti sociálních dávek.

Social care

Hovoříme-li o sociálně edukačních pracích, neměli bychom opomenout „social care“, neboli sociální péči. Tento obor se v Británii především zaměřuje na individuální pomoc a podporu potřebným. Stará se o klienty v domácím prostředí nebo v domovech. Podle mého dosavadního zjištění, sociální péče není přesně oddělena od sociálních prací, částečně je jejich součástí. Domnívám se, že se odlišuje tím, že se nezabývá terapií, léčbou nebo změnou stavu klienta.

„Social carers” obstarávají základní lékařskou péči, pomáhají s hygienou, vaří nebo rozváží stravu apod. Klienti mohou být starší lidé, nemocní a zdravotně postižení. Pracovníci social care zastávají roli pečovatelů a zdravotních sester. Jedná se tak o dlouhodobý vztah s klientem, o jakousi dlouhodobou pomoc klientům. Obecně se rozděluje na tři druhy péče a to na základní péči doma, kterou se myslí pomoc v domácnosti, nakupování, praní a uklízení v domě klienta. Druhým typem péče se myslí pomoc klientovi s hygienou, oblékání a vaření. Třetím typem je 24 hodin péče, kdy pečovatel bydlí u klienta doma. (53)

Podle mého názoru, se sociálně výchovná práce, pokud je to možné, upřednostňuje starat o klienty v domácím prostředí, které je určitě lepší než umístění do speciálních zařízení.

2 TEORIE SOCIÁLNĚ VÝCHOVNÉ PRÁCE

2.1 Sociální práce jako věda

Většina autorů se shoduje, že social work zahrnuje velké množství humanitních věd. Podle Sheldona a Macdonald, „Sociální práce integrují psychologické, právní, sociologické, politické, sociologické a filosofické vědní disciplíny.” (21, s. 4) Ale literatura mnohdy hovoří i o genderových studiích, sociální administraci, sociální historii, sociální metodologii a dalších. Řekla bych, že některé z těchto oborů nejsou v české sociální pedagogice natolik probádané.

Sheldon a Macdonald: „Na rozdíl od Evropanů, pro Angličany a Američany, je teorie sociálních prací nedokončenou vědeckou prací.” (21, s. 35) Domnívám se, že tento pohled vysvětluje, proč je v Evropě sociální práce jasně definována a naproti tomu v anglosaských zemích se jedná o takový nekompletní integrující obor. Jsem přesvědčena, že zde by mohla sociální práce čerpat ze sociální pedagogiky z evropských zemí. Teorie sociální pedagogiky by mohla sociální práci doplnit o vědecké poznatky, systematizovat ji a analyzovat náplň činnosti sociálního pracovníka. Momentálně se mi rozsah kompetencí sociálních pracovníků ve Velké Británii zdá neucelený. To podle mého názoru znamená, že sociální pracovník musí mít velké znalosti z nejrůznější vědních oborů, přesto, že by se mohl specializovat pouze na některé vědní oblasti. A tím pádem se na ně zaměřit a prohloubit si znalosti pouze o oborech, které potřebuje. Dále jsem přesvědčena, že by sociální pedagogika ucelila oblast činnosti sociální práce a definovala ji jako vědní obor.

Přesto, že se teorie zdá být nekompletní, větší důraz je podle mého názoru kladen na praxi. „Sociální práce je profese pracující s lidmi- od dětí až po starší lidi.” (47). „Jestliže jsou sociální práce sociální, musí řešit problémy společnosti, jako jsou benevolence, láska, neštěstí, válka a další. Jestliže jsou sociální práce pracemi, musí s problémy společnosti pracovat.” (16, s. 1) Tato definice podle mého názoru spíše pohlíží na lidské hodnoty, nežli sociálně patologické hodnoty, které často vídám u sociální pedagogiky.

2.2 Přístupy

2.2.1 Individuální

Sociálně výchovná práce ve Velké Británii využívá v praxi mnoho přístupů. V podstatě se vyvíjela paralelně se společenskými vědami, od kterých přijímala vědecké metody. Na

začátku minulého století čerpala sociálně výchovná práce, tak jako jiné vědy, nejvíce z psychologie. Za prvotní a nejčastěji používaný, se pokládá psychodynamický vědecký přístup. Byl ovlivněn právě Freudovou psychoanalytikou, která zkoumala podvědomí, původ neuróz apod. Využívali jej jedni z prvních sociálních pracovníků v praxi. „Psychodynamický přístup se soustřeďuje na osobnost, patologii a klientovo „já“. (14, s. 16) Během druhé světové války se využívaly jiné psychologické metody, kterým nejvíce dominovaly psychoanalytické přístupy. (14, s. 15).

V 50. a 60. letech jej vystřídalo mnoho nových přístupů. Z těch psychologických se jednalo o behaviorální, existencionální, kognitivní a gestaltické. Uplatňovaly se ve výzkumech řešící dopady války na existenci člověka, dítěte i rodiny. Dále pak sociální pracovníci zkoumali příčiny a odchylky chování člověka.

Od roku 1964 se dočteme o přístupu „person-in-situation“, založeném Woodsem a Hollisem. Navazoval na předchozí metody. „Diagnóza spočívala v tom, že sociální pracovník spolu s klientem identifikovali osobnostní charakteristiky.“ (14, s. 17) Jednalo se o proces vyzdvihování předností klienta a hledání dostupných možností, které mu pomohou najít nejlepší řešení.

V roce 1970 řešila společnost nové sociologické problémy. Objevily se přístupy ekologické, feministické, multikulturní nebo psychoedukační. Zaujal mne narativní přístup. Jednalo se o postmoderní teorii, zobrazující problémy jako příběhy. Narativní terapeutové si pomáhali vytvářením příběhů, nastiňující klientovu situaci. Ten se tak v ní mohl lépe orientovat a opět pomocí příběhu se jí snažil řešit. Terapeutové je poslouchali, pozměňovali je a hledali nová řešení.

Mezi zajímavé přístupy novodobých sociálních prací patří podle mého názoru také Perlamové 4P. Každé písmeno zastupuje pojem používaný v procesu řešení problému klienta.

- „Person“ pro člověka, se kterým se pracuje.
- „Problem“ pro vzniklý problém, který je předmětem řešení.
- „Place“ pro místo, kde se s klientem komunikuje.
- „Process“ pro způsob řešení problému.

Podle Payna, je důležité soustředit na problémy klienta a obtíže prostředí ve stejnou dobu zároveň. Klienti potřebují pomoci s vyrovnáním se složitými situacemi. Tato teorie se charakterizuje jako „vidění života člověka jako proces řešení problémů.“ (14, s. 17)

Další moderní teorie se spíše zabývaly emocionální stránkou osobnosti a tím jak reagují na problémy. Behaviorální metody pomáhaly při kontrolování hněvu. „Po počáteční komunikaci s klientem, sociální pracovník nejdříve zabezpečuje bezpečnost klienta a dále jeho pocity (emocionální stránku), poté identifikuje hlavní problémy a vybírá si mezi různými alternativami. Spolu s klientem pak rozvrhnou plán řešení problémů s klientem.“ (14, s. 17) Podle mého názoru, záleží na samotném sociálním pracovníkovi, jakou teorii uzná za nejvhodnější.

2.2.2 Rodinné

Sociálně výchovná práce se ve Velké Británii vždy hlavně zaměřovala na rodinu a zaměstnanost. Germain: „Práce s rodinou je stará jako sociální práce samotné.“ (14, s. 18) Tak jako používá mnoho teorií při práci s jednotlivcem, pracuje s mnoha terapiemi při práci s rodinou. Podle Teater by sociální pracovníci raději měli využívat metod sociálních prací, nežli se spoléhat jen na zkušenosti. (23, s. 1) Jsem podobného názoru, špatně zvolené laické teorie by mohly být v nepřízni klienta, vyškolení sociální pracovníci by přeci měli být profesionály.

Mezi základní patří ve Velké Británii tzv. strukturální/strategická rodinná terapie. Klade důraz na přímý kontakt s klientem. Strukturovaně pracuje s rodinou jako funkční jednotkou. Za důležitou pokládá komunikaci rodinných příslušníků mezi sebou a autoritu rodičů.

Další často používaná experimentální a komunikační terapie klade menší důraz na teorii a zaměřuje se na kreativitu a intuici. Pomocí různých aktivit, nejdříve pracuje s jednotlivci individuálně a pak se všemi kolektivně. Pracuje s nízkým sebevědomím členů a hledá rodině postup řešení problémů.

2.2.3 Práce se skupinami a komunitami

„Pro práci s rodinou musíme pracovat v kontextu s komunitou a různými subsystemy.“ (14, s. 25) Brueggemann definuje komunity jako: „Komunita je sdružení lidí, založena na vztazích, společných vazbách a sdílených zkušenostech. Jedinci se do komunit zapojují

dobrovolně za účelem smyslu života, uspokojení potřeb a dosažení osobních cílů ” (14, s. 25)

Britské chápání komunity je podle mého názoru něco jako skupina. A to s tím rozdílem, že skupina nemusí být založena dobrovolně. Angličané chápou komunitu jako okruh lidí člověka. Původně se jednalo o lidi v sousedství, kteří měli společné cíle a potřeby pro služby a místní rozvoj. Spolupodíleli se na plánování a získávání potřebných zdrojů od místních úřadů. V podstatě komunita zastávala roli sociálních pracovníků. Ve Velké Británii mohou často komunity tvořit migranti z různých zemí, kteří mají tendenci udržovat kontakty, udržovat společné hodnoty, tradice a často i kuchyni z domovské země. Jsem přesvědčena, že je přirozené, že cizinec vyhledává ty, kteří mluví stejným jazykem. Každý jazyk má specifický humor a odráží kulturu.

Práce s komunitou je v sociálně výchovné práci podstatná podle mého názoru v několika aspektech. Objevuje-li se v určité komunitě nějaký patologický problém a je komunitou obecně přijímán, musíme pracovat se všemi členy skupiny. Pakliže se snažíme vychovávat jednoho člena skupiny k tomu, aby se přestal chovat sociopatologicky, ostatní členové jej mohou od cíle odrazovat. Proto se domnívám, že je potřeba pracovat se všemi a přesvědčit je o tom, že chování, které pokládají za normální je nevhodné. A pakliže se celá komunita bude snažit o nápravu, mohou se navzájem podporovat a stanovit nové normy chování. Ve Velké Británii bychom mohli hovořit o anglických kočovnicích, kteří často cestují s celou rodinou z místa na místo. V médiích jsem vyzozorovala, že se sociální pracovníci snaží o nápravu kočovného stylu života tím, že vysvětlují výhody trvalého bydliště a s tím také spojené výhody jako je mimo jiné teplá voda pro jejich děti.

3 DIMENZE SOCIÁLNĚ VÝCHOVNÉ PRÁCE

Sociálně výchovná práce se v Británii se zabývá velkou škálou činností. Shrnula bych to tak, že se sociální práce zabývají vším, co společnost potřebuje. Soustředí se na vzdělání, zdravotnictví, bydlení, sociální politiku a zaměstnanost, neboli „velká pětka.“ (10, s. 16) Podle Lishman sociální pracovník potřebuje znát všech pět oblastí, aby pochopil svět sociálních prací. Podle mého názoru obory typu pomoc zdravotně postiženým, se prolínají mezi vzděláním a zdravotnictvím. Na jednu stranu je sociální pracovník učitelem, na druhou stranu pečovatelem. Obory typu poradna občanům, řídí místní orgány a tak jako jiné obory se nespécifikují a spadají do sociálních prací.

Sociálně výchovná práce se dále zabývá duševní pomocí a podporou: „Sociální pracovníci ulehčují život lidem v krizi, lidem s problémy, těm co se cítí sami a nemohou své problémy vyřešit sami.“ (15, s. 6) Jinými slovy sociální pracovníci zjišťují, co lidé potřebují, jak jim nejlépe pomoci a hledají nové možnosti. V praxi existuje nespočet neziskových organizací a poraden. Ať již se jedná o psychologickou podporu lidem s úzkostí, například Samaritáni. Nebo o poradnu občanům, Citizen Advice Bureau.

3.1 Vzdělání

Dnešní postmoderní doba přináší mnoho změn a také nových nároků na společnost a výchovu. Internet nesoucí pozitivní i negativní vlivy, pokládám za fenomén, kterému musí čelit rodiče a učitelé. Dnes není problém, pro dítě útlého věku, dostat se k informacím pro něj nevhodným nebo dokonce závadným. Rodiče v dnešní uspěchané době nemají čas a možná ani dost informací k tomu, aby zamezili působení negativním vlivům Internetu na děti. Proto podle mého názoru zastupuje vzdělání a školství stále podstatnější úlohu. Učitel je svým způsobem i sociálním pedagogem, který musí vychovávat k prevenci k patologickým jevům a usměrňovat nebo vychovávat k tomu, jak se potýkat s negativními vlivy. Podle mého názoru je anglická výchova ze strany rodičů stále více ochuzena. Ať již hovořím o chůvách, které v rodinách působí mnohem více než v českých rodinách, anebo o ztrátě morálních hodnot a morálním úpadku anglických dětí. A proto se domnívám, že je úloha učitele ještě více podstatná než dřív, vychovávat děti tam, kde to rodiče „zanedbali.“ nebo kde nemají rodiče na výchovu dostatek času.

Hovoříme-li o vzdělání, nemyslíme tím jen běžnou školní docházku, ale celoživotní učení se a sebeučení se. „Aktuální a vážný úkol stojící před školami a učiteli je to, že musí v prvé

řadě připravit žáky na efektivní celoživotní vzdělávací proces, ukazovat cesty k poznání, naučit je, jak se k informacím dostávat a hlavně jak se orientovat v oné záplavě všech nabízených informací, jak s nimi nakládat a jak jich využívat.“ (12, s. 92). Tato definice podle mého názoru charakterizuje současnou situaci jak v zemích střední Evropy, tak ve Velké Británii.

V tomto ohledu je již Británie podle mého názoru dál. Styl učení se zdá být odlišný. Studenti se učí jak vyhledávat a jak se učit dál, jak provádět praktické projekty a teorii si dohledat. Zaujalo mne, že se anglické děti učí velmi poutavým způsobem, jako třeba vzdělávací výlety nebo názorné ukázky. Příkladem je učení o Shakespearovi, kdy jedou na školní výlet do rodného bydliště Shakespeara, následně do divadla ve kterém působil a u toho se učí a poznávají o jeho životě a dílech. V tomto ohledu si myslím, že jsou anglické země dál a Česká republika teprve začíná jít v podobných krocích. To ale neznamená, že by čeští pedagogové nebo čeští sociální pedagogové nebyli tvořiví. Vždy záleží na učiteli a jeho postoji k výuce a na tom, jak ji obohatí.

3.2 Ochrana dětí

Profese ale také nese velkou zodpovědnost a psychickou zátěž. V krizových situacích mají pracovníci plné legislativní právo zasahovat. Jsem si jistá, že ne vždy se jedná o lehké rozhodnutí. Sociální pracovník musí vyhodnotit, zda odebrat dítě z rodiny bude v nejlepším zájmu dítěte. Otázkou je, jak poznáme, že dítě týrá na první pohled slušná rodina? Jaký bude přijatelný postup práce s rodinou? Je náhradní péče správným krokem, pokud je dítě u své matky- alkoholičky, šťastné? Sociální pracovníci čelí nesnadné situaci a chyba individuálního jedince může ovlivnit něčí život.

Podle Alcocka, sociálně výchovná práce vznikla hlavně jako potřeba ochrany dětí, které byly zneužívány. Během historie se objevilo několik případů, které otřásly společností. Často pomohly zlepšit práva ochrany dítěte. Jedním z prvních impulzů byl jistě případ, kdy v roce 1945 pěstounští rodiče týrali chlapce Denise O'Neilla. Podle mého názoru, se podílel na důvodech založení sociálních prací jako vědy.

Bohužel následovaly další tragédie týrání dětí. V roce 1973 zemřela na následky špatné péče Marie Colwell, v roce 2002 Victoria Climbeé. Odpovědí státu bylo zajištění práv dětí ve formě Every Child Matters v roce 2003 a Children Act v roce 2004. Jednalo se o úmluvy ochrany dětí. Bohužel se několik let poté objevil další případ. V roce 2009 Británii

otřásl příběh 17 měsíčního Petra, kterého rodiče nechali hladovět a utýrali ho. Po těchto tragediích společnost vždy volala po lepší zajištění ochrany dětí. Podle mého názoru měla pocit, že sociální pracovníci naprosto selhali. Právě tyto případy mohou s největší pravděpodobností za vznik tak dobrého právního systému dětí. Systém se mi zdá velmi dobře propracovaný. Přesto bych některá práva označila za extrém. Jedná se o situace, kdy jsou rodiče tázáni, proč dítě výchovně pláclí přes zadek. Nebo kdy učitel volá sociální pracovníky kvůli modřině, která se mu může zdát podezřelá.

3.2.1 Odebírání dětí

Příběh Petra šokoval a sociální pracovníci se začali situací více zabývat. Otázkou je, jestli odebírání dětí bylo vždy nezbytné. Podle nezávislé organizace Cafcass se po těchto incidentech počet odebraných dětí ztrojnásobil. (44) V médiích se o tom začalo hojně diskutovat. Rodiče se začali děsit, že sociální pracovník může dítě odebrat z hodiny na hodinu. Matky se bály s dítětem k lékaři, aby jim nebylo odebráno kvůli nevinné odřenině.

Odebrání dětí se nevyhnulo ani českým a slovenským matkám. Ambasády řeší několik případů ročně. Často se jedná o romské obyvatelstvo, kdy rodina s pěti dětmi se po příjezdu do Británie hlásí o sociální dávky a není schopná děti uživit. Anglické úřady proto reagují odebráním dětí. Zastávám názor, že pokud se rodiče neumí o děti postarat, proč by právě odebrání dětí nemohlo být řešením. Rodičům se takový krok zdá tvrdý. Nicméně často se jedná o případy, kdy početná rodina přijede do nové země a neuchází se o práci, jen se hlásí o dávky. Situace vygradovala do takového stupně, kdy se problémem začal zabývat člen parlamentu Hemming. (43) Spolupracuje s českými a slovenskými matkami a pomáhá jim legislativně dostat děti zpět.

Podle sociální pracovnice Lucie Fremlové působící ve Velké Británii, však o žádné bezdůvodné odebírání nejde. „Z několikaletých zkušeností vím, že k případům odebírání dětí dochází a to i u romských rodin z České republiky, Slovenska a Rumunska. Děje se tak zejména v případech, kdy se rodiče ocitli v situaci velké chudoby a hmotné nouze. Neměli dostatek prostředků na jídlo a děti byly hospitalizovány v nemocnici z důvodu podvýživy či jiných zdravotních problémů. Sociální služby k tomuto úkonu přistupují jen v těch nejextrémnějších případech. Nemohu však vyloučit faktor selhání v podobě pochybení jednotlivce či úřadu.“ (41)

Zdá se, že se jedná spíše o mediální bublinu než realitu. Alcock uvádí, že sociální pracovníci nejprve monitorují situaci v „rizikových“ rodinách. Podle něj se počet dětí, se

kterými pracují, zvýšil oproti roku 1990 na 60 000 dětí v roce 2006. (2, s. 102) Odebrání dítěte je velký krok. Do procesu je zapojen sociální pracovník, právníci matky i otce a místní úřad sociálních věcí. Jedná se o dlouhý proces, kterému dohlíží Child protection plan. Sociální pracovníci se scházejí s rodiči a sledují situaci. Pěstounská péče pak většinou probíhá u rodin, které jsou za to placené z pověřením místních úřadů.

Pěstounská péče může být zajišťována i v dětských domovech. Podle Alcocka ale jen 5% z odebraných dětí je dáno na adopci. Což je zhruba 6000 dětí ročně. Počet adopcí je pak výrazně nižší ve srovnání s rokem 1970, kdy proběhlo 20 000 adopcí. (2, s. 102) Proto věřím, že není v zájmu státu dávat děti na adopci a že se nejdříve snaží pracovat s rodiči dítěte v rámci sociálně výchovných postupů směřujících k nápravě situace.

Snažím-li se porozumět četnému odebrání dětí českým, slovenským matkám, domnívám se také, že je potřeba si uvědomit kulturní rozdíly mezi Velkou Británií a Východní Evropou. To co je přijatelné v České republice, nemusí být akceptovatelné na anglickém ostrově. Anglie tak může pohlížet na takový český výchovný pohlavek nebo matku holdující alkoholu mnohem přísněji. Po kauzách typu malého Petra se situace ještě přiostrčila.

Dále se anglická kultura může lišit představou o vyhovujícím prostředí dítěte, které musí splňovat několik požadavků. Jedním z nich je tzv. přelidnění. Existují stanovy, určující kolik osob může žít v jednom domě. Sociální pracovníci zkoumají, zda má dítě dostatek prostoru samo pro sebe. Tři děti bydlící v jednom pokoji by již mohli být přelidněním. „Zatímco ve středoevropském a východoevropském kontextu je pro sociální pracovníky přijatelné, aby v jedné domácnosti žila například rodina s dětmi a prarodiči, v Británii by to už bylo posuzováno jako přelidnění.“ (41) Věřím, že se jedná o správný krok napomáhající blahu dítěte.

3.2.2 Databáze dětí

Aby se zamezilo týrání dětí, jako byl ten Petrův, začali politikové diskutovat o prevenci. Předložili tzv. National Child Database, neboli databázi, která by měla ukládat záznamy o každém dítěti z „rizikového prostředí.“ Záznamy by měli dodávat lékaři, učitelé a sociální pracovníci. Politikové věřili, že taková databáze pomůže monitorovat a případně včas zasáhnout týrání dětí. Nakonec kontroverzní databáze v platnost neprošla. Pravděpodobně také proto, že by bylo sporné určovat kdo je v rizikovém prostředí. Domnívám se, že by to mohlo ohrožovat práva dětí nebo je v jistém smyslu znevýhodňovat.

Zdá se, že se týrání dětí dlouho nevěnovala patřičná pozornost. A teprve po tom, co britskou společnost otřásl šokující případy, se sociální pracovníci rozhodli zakročit. Ať již v podobě aktivního nasazení sociálních pracovníků, kteří měli prokázat společnosti svou činnost v podobě zvýšení počtu adopcí, anebo úmluvami a programy typu National Child Database. Domnívám se, že zvýšení čísel nutně neznamena, že odebrání dětí z rodin je nevyhnutelné řešení. Vždyť nejlepším prostředím pro dítě je vlastní domov. Myslím si, že zda tyto postupy zbytečně vyděsily mnoho dobrých matek.

3.2.3 Typy náhradní rodinné péče

Dostane-li se dítě do situace, kdy je potřeba dítě umístit do krátkodobé nebo dlouhodobé náhradní rodinné péče, hovoří Angličané o fostering. (32) Jedná se o náhradní rodinnou péči dětem, které nemohou být momentálně u svých rodičů. Starají se o ně tzv. Foster carers, neboli pečovatelé, kteří jsou proškoleni k těmto účelům. Foster carer se může stát kdokoliv, kdo projde patřičnými testy a školením, které většinou poskytují místní úřady. Ty následně foster carers zaregistrují a v případě potřeby jim přidělí dítě do krátkodobé či dlouhodobější péče. Některé místní vlády využívají dalších agentur, které zprostředkovávají a poskytují nové foster carers.

Podle organizace Baaf, která se zabývá náhradní rodinnou péčí a adopcemi, většinou slouží fostering jako krátkodobé řešení, během kterého rodiče vyřeší své problémy. Anebo se tam také dostanou děti nebo mladí lidé, kvůli momentální obtížné situaci v jejich životě. (49) Jakmile se problémy vyřeší a rodiče jsou schopni se o děti opět starat, anebo se vyřešily problémy, kvůli kterým se děti v péči ocitli, mohou se vrátit domů.

Zdá se, že systém náhradní rodinné péče je ve Velké Británii velmi dobře propracovaný. Také si myslím, že zaujímá významnou roli v profesi sociálně výchovné práce.

Krátkodobá náhradní péče

Velká Británie rozlišuje několik typů náhradní rodinné péče. Je jím tzv. Emergency, kdy děti potřebují zůstat jen několik dnů. Podle mého názoru se může jednat o náhlou krizovou situaci, kdy rodiče přišli o bydlení, nebo bylo dítě vystaveno nepříjemné situaci a je nutné, aby se ocitlo mimo domácí prostředí.

Dalším typem je krátkodobá rodinná péče, která je podle mého názoru nejčastější. Pečovatelé se o děti starají několik týdnů, dokud se nevyřeší jejich budoucnost.

Dlouhodobá rodinná péče u příbuzných

Dalším typem je dlouhodobá potřeba náhradní rodinné péče. Ne všechny děti chtějí být adoptovány. Většinou se jedná o starší děti, děti, které mají svou rodinu a chtějí se stýkat s příbuznými apod. V těchto případech děti zůstávají v dlouhodobé nebo také permanentní péči do té doby, než se osamostatní a jsou schopné žít samostatně.

Existuje také možnost, kdy rodiče svěří dítě osobě, která je jejich příbuzným a může se o něj postarat. Výhodou pro dítě je to, že zůstává u příbuzného, osoby, kterou zná a které může důvěřovat. Podle mého názoru se jedná o jedno z nejlepších řešení, protože dítě není vystaveno až tak velkému tlaku, změně a traumatu, které provází náhradní rodinné péče u úplně nové a cizí osoby. Tomuto typu náhradní rodinné péče se říká „Connected persons“, „Kinship“ nebo „family and friend“. (49).

Dlouhodobá soukromá náhradní rodinná péče

Pakliže rodiče nemají blízkou osobu, které by mohli dítě svěřit, mohou zažádat o „soukromou náhradní rodinnou péči“, kdy se o dítě stará jimi zvolená osoba. Zde se místní autorita stará o to, aby dítě vyrůstalo ve správném a vhodném prostředí a situaci jednou měsíčně kontroluje. Pracovníci místního úřadu chodí na předem dohodnuté návštěvy a kontrolují domácnost, ve které dítě s pečovatelem žije.

Foster carers jsou placeni vládou a jejich příjem do určité částky není daněn. V podstatě se hovoří o profesi. Zaujalo mne, že i homosexuálové se mohou stát foster carers. Domnívám se, že Británie preferuje péči o děti v rodinném prostředí před dětskými domovy nebo ústavu. Tento nápad by mohl obohatit českou sociální pedagogiku. Zdá se, že i když foster carers nejsou rodiče, jsou to osoby, které mohou svůj čas dítěti dostatečně věnovat, tak jako by byli rodiči. A to je podle mého názoru lepší než dětský domov, ve kterém přece jenom působí několik sociálních pedagogů, kteří nemohou mít dostatek času věnovat se všem dětem. A ty pak mohou citově strádat.

Navíc tito poskytovatelé náhradní péče jsou odborně školeni. Například se jedná o skupinové školení, ve kterém se učí, jaké jsou potřeby dítěte, a na tato školení se dostávají, i když již jako foster carers působí. Role sociálního pracovníka zde hraje důležitou roli. Pravidelně do domácnosti přichází a kontroluje, zda výchova dítěte probíhá v pořádku a jednou ročně píše posudky pečovateli. Dále uvádí, zda je podle jeho názoru vhodné, aby foster carer v činnosti pokračoval a zda je vhodným pečovatelem.

Péče o mladistvé ve vazbě

Dalším typem náhradní rodinné péče je tzv. „Remand fostering“ (49) neboli „péče o mladistvé ve vazbě.“ Jedná se o případy, kdy soud v Anglii a Walesu děti odsoudí. Zde působí speciálně vyškolený foster carer. Naproti tomu ve Skotsku děti, které provedli trestní činnost, nejsou odsouzeny soudem, ale tzv. „dětským slyšením.“ Ve Skotsku jsou tyto děti umísťovány do „secure accomodation“. Podle mého názoru bychom tento termín mohli přeložit jako diagnostické ústavy. Protože se skotský právní systém podobá evropskému, předpokládám, že se jedná o podobný princip zařízení, ve kterém vyškolení pracovníci pomáhají mladým lidem v nápravě a zajišťují jim bezpečné prostředí pro zdravý životní styl. Umísťují se sem děti ve věku od 10 do 17 let.

Přesto i Skotsko začíná preferovat „výchovu ve vazbě“. Podle organizace Baaf, „výchova ve vazbě“ souhlasí s principy Úmluvy o právech dětí, tím, že umožňuje dětem zůstat v komunitě namísto toho, aby je umístili do vězení. (40)

Adopce

Posledním typem náhradní rodinné péče je adopce. Od náhradní rodinné péče se podle mého názoru liší v tom, že v případě náhradní péče mají děti kontakt s rodiči a vídají se. Případně minimálně rodiče nebo místní úřady zákonně zodpovídají za dítě. V případě adopce přechází zákonná zodpovědnost na adoptivní rodiče. Adopce je řešením až v případě, kdy se rodiče ani jiný rodinný příbuzný se o dítě nemůže postarat. „Adopce je způsob, jak dát novou rodinu dítěti, o které se nemohou postarat jejich vlastní rodiče.“ (49) Je-li dítě v trvalé náhradní péči, může jeho náhradní rodič zažádat o tento typ péče nebo se stát jejich pěstouny.

Při hledání vhodného adoptivního rodiče nebo rodiny, se snaží sociální pracovníci najít někoho s identitou podobnou dítěti. „To znamená, že snahou je najít rodinu, která bude podobná nebo může podporovat individuální identitu dítěte.“ (49) Tím se myslí člověk podobného etnika, vyznání apod. Například je-li dítě náboženského vyznání, které neuznává sňatky homosexuálů, sociální pracovníci jej umístí do běžné rodiny.

Homosexuálové mohou adoptovat děti od roku 2005. (49) Toto téma je v mnohých a řekla bych, že ve většině zemí Evropské Unie, ještě hojně diskutovaným tématem. Sama na něj nemám utvořený pevný názor. Na jednu stranu si myslím, že dítě není mnohdy dostatečně vyzrálé na to, aby mohlo mít dostatečně utvořený názor. Na druhou stranu již dnes mají

homosexuálové vlastní děti, které mohou vychovávat s jiným homosexuálem. Prozatím zastávám názor, že máme-li umožnit homosexuálům adopci, mělo by tak být od vyššího věku dítěte, např. od 12 let, nicméně i v tomto případě, je samozřejmě každé dítě jinak věkově vyzrálé.

3.3 Nezaměstnanost

Přesto, že se dějiny často formují podle ekonomické situace země, nezaměstnanost podle mého názoru nebyla klíčovým bodem vzniku britské sociálně výchovné práce. Až strana labouristů se zasloužila o její pozornost. Avšak ani dnes, v době ekonomické krize, nemůžeme říci, že by se sociálně výchovná práce výrazně podílela na zvyšování zaměstnanosti. Na místních úřadech najdeme Oddělení Department for work and pensions, které poskytuje podporu v nezaměstnanosti. Ve srovnání s jinými evropskými zeměmi je příspěvek v nezaměstnanosti stejný pro všechny profese a pokrývá základní výdaje na bydlení a stravu.

Oddělení také nabízí tzv. Job center Plus, které umožňuje přístup k pracovním agenturám a možnosti bezplatného kontaktu zaměstnavatelům. Práci však lidem aktivně nehledá. Podle Payne není úkolem sociálních pracovníků pomáhat všem nezaměstnaným, ale pomáhat potřebným. (16, s. 122) Podle mého dosavadního zjištění se přikláním k názoru, že sociálně výchovní pracovníci pouze pomáhají uplatnit se na trhu práce lidem s mentálním a zdravotním znevýhodněním.

Department for work and pensions dokonce řídí oddělení pro jedince se zdravotním postižením. (35) Program Access to work nabízí finanční podporu, která pokrývá náklady spojené se vstupem zdravotně postižených na pracovní trh. Jedná se o výdaje spojené s poskytnutím sociálních pracovníků, dopravu a speciální příslušenství. Ministrině Esther McVey: „Access to work je unikátní v tom, že pomáhá přímo jedinci, který tak má možnost pracovat tak jako všichni ostatní- v každém sektoru, od kadeřnictví až po ekonomický sektor.“ (35) Cílem ministerstva je seznámit s projektem zdravotně postižené a umožnit jim uplatnit se na trhu práce.

Jsem toho názoru, že se jedná o dobrou cestu jak začlenit lidi do společnosti. A proč by měly firmy upřednostnit zdravotně postižené? Jeden z důvodů je určitá úleva na daních. Na druhou stranu upozorňuji na fakt, že se Británie potýká s recesí a tisíci nezaměstnaných. Náklady s projektem spojené musí podle mého názoru, žádat vysoké finanční částky.

3.4 Zdravotnictví

Vůbec první sociální pracovníci pracující ve zdravotnictví se objevili právě v Londýně v roce 1895. (3, s. 6) Starali se o prevenci proti nemocem nebo působili v ubytování pro nemocné mladé ženy. Dnes je zdravotní péče ve Velké Británii zajišťována bezplatně přes NHS. Holosko: „Sociální pracovníci se na zdraví dívají jako na absenci nemoci, kdežto lékaři vnímají zdraví jako bio-medikální aspekty a méně se zabývají sociálními dopady.“ (5, s. 6) Podle mého názoru, práce sociálních pracovníků je spíše psychická pomoc klientovi vyrovnat se s hospitalizací nebo nemocí jako je například AIDS.

Méně často působí sociální pracovníci v primární zdravotnické péči, která obnáší první kontakt s obvodním lékařem. Následuje sekundární péče, kdy je člověk poslán ke specialistovi do nemocnice. Sociální pracovníci pracují především v terciální péči, tzv. continuing care, probíhající ve velkých nemocnicích a organizacích. Zde zastávají nejrůznější pozice konzultantů, terapeutů, v administraci a různé vedoucí pozice. Často se jedná o práci s lidmi se zdravotním znevýhodněním nebo problémy s učením, o které pečují v rezidenčních domech nebo práce v dětských domovech.

Usilují také o stejné podmínky přístupu ke zdravotní péči pro všechny. Mimo jiné se snaží informovat veřejnost o možnostech zdravotnické péče. Osobně oceňuji nápad zřízení infolinky, která poskytuje rady od diagnostiky zdravotních potíží až po institucionální zabezpečení.

3.5 Bydlení

Britský systém bydlení je velmi propracovaný a využívá jej tisíce lidí. V jiných zemích, by se lidé mohli cítit poníženi, kdyby žádali stát o bydlení. Zdá se, že v Británii je to normální. Myslím, že je to tím, že systém má dlouhou tradici a obyvatelstvo jinou kulturu a mentalitu.

Mühlpachr také uvádí zajímavou myšlenku: „V této oblasti byznys čerpá z lidského strachu (ochrana před spoustou věcí); z toho vyplývá i budování bezpečných měst, kdy vznikají rezidentské komplexy.“ (12, s. 34) Bezpečnost se jako priorita tak zřejmě dostává do popředí. Dnes není jen prioritou mít bydlení, ale zároveň také otázka v jaké čtvrti bydlíme a právě Angličané jsou za to ochotni zaplatit. Je těžké srovnávat kolik procent příjmu pokrývá bydlení v jednotlivých domácnostech nebo zemí EU. Podle výzkumu

Eurostatu, oficiálního statistického úřadu Evropské Unie, Británie patří do top zemí s nejdražším bydlením. Podle výzkumu se jedná o 40% výdajů z příjmů. (33)

Bohužel ne každému se dostává odpovídající bydlení. Mnozí lidé s nízkými příjmy si nemohou kvalitní a bohužel ani bezpečné bydlení dovolit. Podle mého názoru za vysoké náklady bydlení nemůže jen poptávka po kvalitním a bezpečném bydlení, ale také nedostatek domů. Těmito problémy se ve Velké Británii zabývá charitativní organizace Shelter. „Anglie se potácí s obrovskou krizí bydlení. Jednoduše v Anglii není dostatek standardních a finančně příznivých domů.“ (42)

Podle vládních statistik z roku 2010-2011, zabývající se bydlením, „více než 1.7 milionů domácností čeká na bydlení od státu.“ (34) Jedná se tak o obrovské množství lidí, kteří jsou momentálně bez domova nebo žijí v provizorním bydlení. Často se jedná o rodiny s dětmi. A nemají-li děti správné zázemí, je podle mého názoru jejich výchova a vývoj negativně ovlivněn. Po zdravotní stránce, emocionální a dále pak zázemí pro vzdělání. Domnívám se, že děti s nestandardními životními podmínkami řeší problémy, které jejich vrstevníci neznají. A tím pádem mohou mít sklony k špatné pozornosti ve škole, neúspěchu a následně rezignace a sklony k patologickým jevům. Podle Shelteru se jedná o 1.4 milionů dětí, které jsou bez náležitého bydlení. (39)

Právě Shelter se snaží této situaci předejít a využívat sociálně výchovné práci v prevenci a výchově společnosti. A jakým způsobem se snaží zamezit bezdomovectví? „Věříme, že by lidé neměli zůstat bez domova a abychom tomu zamezili, musíme apelovat na tento problém.“ (42) Organizace snaží apelovat na vládní orgány.

Reakcí vládní legislativy bylo vydání tzv. Homelessness Act 2002 (35), jehož cílem bylo zlepšit situaci bydlení tím, že mladým lidem, doporučí vrátit se zpět do domu rodičů, s čímž mohou souhlasit. Domnívám se, že mají-li mladí lidé zázemí, mělo by být bydlení státu nabídnuto potřebnějším.

Jednou z myšlenek této úmluvy je umožnit lidem, kteří žili v domácím násilí, zůstat ve vlastním domově s tzv. sanctuary schemes, což je instalace ochranného systému. (35) Jedná se o zajímavou myšlenku, kdy vláda ušetří na bydlení. Na druhou stranu, zažil-li někdo domácí násilí, bude se cítit v tom stejném domě a lokalitě bezpečně? Shelter aktivně diskutuje se členy parlamentu a snaží se dosáhnout lepší legislativy a prosadit výstavby nových domů. Dále se snaží nabídnout pomoc lidem v obtížích, v rámci preventivní a poradenské činnosti.

4 VÝVOJ SOCIÁLNĚ VÝCHOVNÉ PRÁCE VE VELKÉ BRITÁNII

4.1 Velká Británie jako mnohonárodnostní stát

Pokud hovoříme o Spojeném Království Velké Británie a Severního Irsku, nemáme na mysli jen dva ostrovy. Tvoří ji Wales, Anglie, Severní Irsko a Skotsko a dále pak mnoho držav od Gibraltarů po Bermudu. Připojení dnešních zemí k Anglii se označuje jako „vnitřní kolonialismus.“, který probíhal od 16. století do 19. století. (9, s. 1) Od nepaměti tvoří každý územní celek různé etnické skupiny obyvatel, odlišné jazyky (keltské a germánské), původní náboženství a historie. Stejně tak se liší právní systém. Anglie a Wales se drží typického anglosaského právního systému, kdežto skotské právo se více podobá evropskému.

Přestože ke spojení 4 zemí došlo v 19. století, v podstatě současně se vznikem sociálních prací, se i zde pohledy rozcházejí. Každá země vnímá sociální práce trochu jinak. Má vlastní sociální správu, legislativu, administrativu i institucionální zabezpečení. Nicméně základní administrativa platí pro celé Království stejně. Za stěžejní můžeme považovat sociální práce v Anglii, protože zde žije nejvíce obyvatel, 52 milionů z celkového počtu 60 milionů obyvatel. (26, s. 161)

4.1.1 Vlivy kolonialismu

Při studování vlivů na dnešní sociální práce, jistě nemohu opomenout imperialistickou politiku kolonialismu. Po „vnitřním kolonialismu“, začala Británie expandovat přes Irsko do Karibiku a Ameriky. Toto období se zapsalo do historie jako velký převoz otroků na severoamerický kontinent. Od 16. až do konce 19. století bylo zotročeno, zneužito a převezeno na 12 milionů černošských otroků. (9, s. 15) Domnívám se že, tato událost musela vytvořit jakýsi postoj k jiným lidem a rasám. Stejně tak představy o podřízenosti jiných a o sociálním citění. Říše se rozpínala přes africké državy, indický subkontinent až po Honkong.

Podle mého názoru, 300 let držení kolonií napříč světem odlišuje Británii od zbytku Evropy. Nejen, že kolonialisté zavedli britské školství, právo a železnice, ale také držené země musely ovlivnit Brity. Stejně tak kulturně různorodé sociálně edukační systémy, charity a péče o chudé inspirovaly dnešní sociálně edukační přístupy.

Velký vliv na britskou sociálně výchovnou práci jako vědu měly teorie ze Spojených států. Britové se inspirovali významnými osobnostmi a mnohé převzali. Přesto pohled na sociálně edukační práci není totožný. Watts: „Ve Spojeném Království jsou sociální práce řízeny vládou. V Americe jsou spíše terapií.“ (26, s. 169)

Naproti tomu evropské země sociálně výchovnou práci v Anglii téměř neovlivnily. Podle Wattse se evropské vědecké práce v anglické literatuře ani nepřekládají. (26, s. 116) Mohlo to být kvůli jazykové bariéře. Ale já se domnívám, že Anglie byla vždy od Evropy jaksi izolovaná.

Právě úzká spojitost a dlouholetý vliv Království v koloniích, podle mého názoru vysvětluje otevřenost k přistěhovalcům. Anglie byla jednou z prvních zemí v Evropě, kam začali přicházet, a to na počátku 20. století. V podstatě po rozpadu velkého impéria, se jednalo právě o obyvatele bývalého Commonwealthu. Mezi prvními přišli obyvatelé z indického subkontinentu a Karibiku. Jejich integraci jistě ulehčila znalost jazyka a britského školního systému. Domnívám se, že příchod nových kultur do Británie, významně ovlivnil pohled na odlišnosti mezi lidmi a národnostní menšiny.

4.2 Příčiny vzniku sociálně výchovné práce

Domnívám se, že vznik sociálně edukační výchovné vždy odpovídá na sociální problémy a špatné životní podmínky obyvatelstva. Podobně tomu bylo i v Británii. Stačí si vzpomenout na bohatou historii, kdy Království zažilo nesčetné množství válek s francouzskou velmocí nebo koloniální boje s americkým kontinentem. V literatuře se ale nedočteme, jak se žilo běžným Angličanům. Výzbroj, zbraně, državy, to vše potřebovalo finanční prostředky na úkor životních podmínek.

Na počátku 19. století, za napoleonských válek, se vše soustředilo na válku s Francií. Lidé se potýkali s nedostatkem jídla a bydlení. Neměli přístup k čisté vodě, neexistovala kanalizace. Ne každý měl přístup k doktorům, což se projevilo ve vysoké úmrtnosti. A o vzdělání ani nemluvě. Ženy pracovaly 12 hodin denně. Slavný Charles Dickens odkazoval na špatné hygienické podmínky. Desetitisíce lidí umírali na nemoci jako tyfus nebo cholera. I Británie jako světová velmoc, se potýkala s chudobou. Podle mého názoru, problémy s bydlením nebo nedostatečné zdravotní péče nejsou stoprocentně vyřešeny dodnes.

Lidem se snažily pomáhat křesťanské charity, které vznikaly ve velkém množství. Jednu z prvních založil William Booth a funguje dodnes jako Salvation Army. (21, s. 33). Tradice charit je Británii rozšířena dodnes.

4.2.1 Vznik welfare systému

Když na tyfus zemřel i Albert, manžel královny Viktorie, bylo jasné, že se s tím musí něco udělat. První z kroků bylo podepsání Public Health Act v roce 1848 (21, s. 13). Ten měl posilnit legislativu sociálních sfér. V praxi to znamenalo zajištění pitné vody do Londýna. O to se postaral Sir Joseph Balzaget. (21, s. 13). Ale co venkov? Rozdíly mezi venkovem a městy byly znatelné.

V polovině 19. století můžeme hovořit o vzniku sociální politiky Británie, označovanou jako welfare system. Vláda se začala přímo angažovat a pomáhat chudšímu obyvatelstvu. Podle mého názoru, sociální práce jsou od samého počátku politicky ovlivněné. Stejně tak jejich vývoj odpovídal představám politických stran. Sheldon a Macdonald to komentují takto: „Zdravotní péče, sociální a politické vědy tvoří nezastupitelnou úlohu v sociálních pracích a ve spojení se sociálními pracemi o nich nelze mluvit jednotlivě.“ (21, s. 13)

Jak taková politická angažovanost vypadala? Pravicová vláda založila tzv. workhouses. Jednalo se o domy nabízející práci chudším nebo znevýhodněným obyvatelům, kde dostali ubytování a stravu. V některých pramenech nalezneme protichůdnou reakci na workhouses. Častým kritikem byla levicová strana, pokládala je za kontroverzní.

V polovině 19. století se situace v Británii začala zlepšovat díky průmyslové revoluci a výrobě. Přišla industrializace, urbanizace a mobilita. To znamenalo pracovní místa, snazší dopravu a s ní snadnější přístup k doktorům a stěhování do měst. Sociálně edukační práce měly pomáhat rodinám a přizpůsobovaly se novým trendům.

4.2.2 Sociálně výchovná práce jako věda

Sociální práce sílily díky posilujícím socialistickým stranám. Na konci 19. století vznikla potřeba zajistit kvalifikované osoby, které se budou moci starat o lidi v nouzi. Protože jich bylo zaměstnáno čím dál víc, vznikla potřeba je pojmenovat. Tak se poprvé objevil pojem sociální práce. (21, s. 19) Podle S „Sociální práce tenkrát znamenaly pokus najít účinnější prostředky na řešení sociálních problémů, než byly do té doby charity.“ (21, s. 19) V roce 1896 byly založeny první školy sociálních prací. Vedle Nizozemí, jedny vůbec z prvních v Evropě. (26, s. 113)

Jordan doplňuje: „Profese sociální práce vznikla jako potřeba najít cestu mezi charitativním typem organizací založených na víře a komerčními společnostmi, založených na tržním principu a byrokracie.“ (1, s. 65)

Důležitým mezníkem historie sociálních prací byly nepochybně sufražetky vedeny Emmeline Parkhurst. Jednalo se o hnutí žen, které se zasazovalo o rovné právo volit. (21, s. 19) Je překvapující, že se bavíme o poměrně nedávné historii. První ženy mohly volit teprve po první světové válce. Právo volit bylo uděleno jakoby za „zásluhy“ spojené s válkou zdravotním sestřám, které působily v armádě anebo vdovám padlých vojáků. Mezi prvními ženami, které mohly volit, byly i ty, které se podílely na sociální politice.

Vstupem žen do politiky se začaly řešit sociální otázky. Staralo se o veterány, zřizovaly se terapeutické komunity. (26, s. 163) Významnou osobností byl David Wills, který studoval dopady války na děti. Zjistil, že schovávání před bombami a separace od matky, způsobily dětem velkou psychickou újmu. (26, s. 163)

4.2.3 Politické vlivy na sociálně výchovnou práci

Na počátku 20. století se objevil směr fabianismu, který věřil, že politik by měl být zároveň i vědcem. Samotný vznik sociálních prací souvisel s politikou a to především s labouristy. V roce 1912 bylo založeno první oddělení sociálních věd na univerzitách. Prvním učitelem se stal Clement Actlee. Není divu, že se o rok později stal ministerským předsedou New Labour. Vzhledem v té době tak populárnímu fabianismu, si labouristé vybrali politika-vědce, který rozumí svému rezortu.

Beveridge report

Poválečné období přineslo nemoci, nezaměstnanost, bídu a nouzi. Sir William Beveridge byl jeden z těch, který stál za vznikem sociální politiky státu. Bídu nepovažoval za výsledek slabosti jedince, ale jako sociální problém. „Za bídou či nedostatečným bydlením stojí externí vlivy a sociální intervence.“ (1, s. 6) Ještě během války, v roce 1942 sepsal tzv. Beveridge Report. V něm popsal sociální problémy doby a snažil se hledat řešení. Nemoci chtěl vyřešit snadno přístupným zdravotním systémem NHS, nezaměstnanost prací na plný úvazek, bídu nabídkou bydlení a nouzi zavedením pojištění. Zasadil se o zavedení státem zajištěného vzdělání do 15 let.

Beveridge Report se proslavil za ministerského předsedy Actlee a po skončení druhé světové války vstoupil v platnost. Jedná se o asi nejdůležitější období historie sociálních

prací a sociální politiky. New Labour a Beveridge Report prosadili mnoho reforem. Uzákoonila se povinná bezplatná školní docházka druhého stupně. A vše směřovalo k založení bezplatného zdravotnického systému pro všechny. Vznikl NHS (National Health System). (21, s. 26)

New Labour

Sociální politika státu se sociálně výchovnou prací vždy úzce souvisela a nelze o nich mluvit samostatně. Vznik sociálně výchovné práce vždy úzce souvisel s politickým děním v zemi a závisel na vedení politické strany. Za labouristů se těšily větší pozornosti, za konzervativců zaznamenávaly spíše útlum. (Obr. 1)

Po období rozkvětu sociálních prací za labouristů roce 1951 nastoupily do vlády konzervativci, kteří ničím významným do sociálních věd nepřispěli. V sedmdesátých letech je vystřídali labouristé. Marxismus se těšil velké oblibě a s ním i sociální práce (kniha 9, str. 119) Vedly se socialisticky laděné diskuze a výzkumy zaměřující se na sociálně edukační oblast. Vzniklo samostatné oddělení pro sociální práce a služby tzv. SSDC (Sector Social Services Department), zajišťované místními úřady. Je zajímavé, že pohled na funkci SSDC se v jednotlivých zemích liší. V jediném Skotsku pod SSDC spadá oddělení vězeňství. A v jediném Severním Irsku do SSDC zase nespádají sociální služby.

Konzervativci

Vláda konzervativců, 1979- 1997, ponechala dříve zavedené reformy, ale nesouhlasila s politikou širokého rozdělování sociálních dávek. Podle Margaret Thatcher snadné získávání sociálních dávek vyvolalo v lidech ještě větší potřebu v jejich získávání. (2, s. 15) Thatcher věřila, že dávky lidem nepomohly zbavit se dluhů nebo přestat žít na splátky. I já se přikláním k názoru, že sociální politika labouristů byla „rozhazovačná.“ Pokud se lidé spoléhali na benefity, neměli motivaci nebo potřebu zlepšit svou životní situaci.

Konzervativci proto zastávali názor, že by jedinec a rodina měla brát větší individuální zodpovědnost ke státu. Projevilo se to mimo jiné snížením veřejných výdajů na sociální systém. Mnohé organizace privatizovali. Walker ale oponuje: „Nejvíce tím utrpěli ti, kteří pomoc od státu nejvíce potřebovali.“ (24, 74)

Third way

Po vládě konzervativců vyhrála v roce 1997 New Labour. Tradiční pohled labouristů na bohatou sociální politiku, který střídají konzervativci s „utahováním“ opasků, se tentokrát změnil. Tony Blair se neorientoval na trhy, tak jako konzervativci, ale ani nechtěl řídit stát jako monopol po vzoru tradičních labouristů. Rozhodl se jít cestou „Third Way“. Cestou „mezi.“ Myslím, že můžeme začít hovořit o vzniku míchání tradičního pojetí pravice a levice, které dále ovlivnilo další státy Evropy. Podstatné ve „třetím směru“ je to, co je nejefektivnější pro obyvatele. V pozdějším nástupu konzervativců, David Cameron nepokračoval ve vládě stylu Margaret Thatcher. A i on se pak blížil politice třetího směru. Zastával smíšenou ekonomii a v podstatě navazoval na to, co začali labouristé.

Tento směr v praxi to znamenal, že ne o všechno se staral stát. Lidé museli brát větší zodpovědnost, když požadovali dávky od státu. Stát poskytoval dávky potřebným a zároveň i nabízel možnosti. Z hlediska historie sociálních prací Velké Británie se podle mého názoru jednalo o nejlepší politickou cestu. Rozdělování dávek se věnovala větší pozornost a byla menší pravděpodobnost jejich zneužití. Navíc, měly být k dispozici potřebným, což u pravice postrádal Walker.

Myslím, že nový název New Labour, zároveň znamenal změnu. Tradičně se za vlády konzervativců sociální dávky „nabízely jako jedna z možností“ a veřejný sektor se privatizoval. Za labouristů se zase dávky poskytovaly v širokém spektru a stát hrál větší úlohu v sociálních pracích. New Labour nechtěla zvyšovat daně, ale soukromý sektor nezrušila. Nechala jej jako jednu z možností. Člověk si tak mohl zvolit soukromé školství a zdravotnictví, ale také mohl využít bezplatného vzdělání a zdravotnictví. Další změnu od předchozích labouristických vlád spatřuji v tom, že stát zůstal „umožnovatelem“, poskytovatelem sociálních dávek“ a nestal se jejich přímým distributorem.

4.2.4 Reformy

Vláda Tonyho Blaira reformovala sociální sféru a začala investovat do veřejného sektoru, především do zdravotnictví a vzdělání. Tony Blair pronesl známý výrok „Vzdělání, vzdělání, vzdělání.“ (1, s. 85) První reformou byl Green Paper v roce 1998. „Práce pro toho, kdo pracovat může, ochrana tomu, kdo pracovat nemůže.“ (1, s. 77) Čímž se zasloužili i o stanovení minimální mzdy.

Labouristé rozšířili spoustu sociálních dávek, zaměřovali se hlavně na rodinu a děti, kterým zvýšili benefity. Jednou ze sociálních dávek bylo také bydlení. Potřební měli možnost dostat bydlení od místní organizace. Zaujalo mne, že v případech kdy nabídka byla větší než poptávka, vláda poskytovala bydlení i v ubytovnách. (2, s. 92) Mít střechu nad hlavou je základní lidská potřeba a tento způsob poskytování sociálních dávek pokládám za velmi dobrý. Podle mého názoru se nedá jednoduše zneužít. Stát platí bydlení klientovi přímo a ten k těmto penězům nemá přístup.

Chudoba

Vláda se dále zaměřila na boj s chudobou. Jejím cílem bylo skončit s chudobou dětí ve věku do 20 let. Chudoba se podle Walkera za předchozí vlády konzervativců ztrojnásobila. (1, s. 75) Walker dále tvrdí: „V 80. letech bylo slovo chudoba dokonce zakázáno ve vydávaných publikacích.“ (15, str. 76) Konzervativci si pravděpodobně nechtěli sociální problém připustit. Podle Walkera se chudoba přehlížela, a stejně jako deprese byla brána za normální jev. (24, s. 74)

Souhlasím, že stres a deprese potkala většinu populace, která si mnohdy ani neuvědomuje jejich negativní dopady. Chudoba podle mého názoru však není jen o malých finančních prostředcích, ale otevírá dveře dalším sociálním problémům. Přináší s sebou menší možnosti vzdělání, bezdomovectví. Z toho plynoucí kriminalitu a ve výsledku kratší délku života. Mnoho dalších jevů vyplývajících z chudoby, přináší sociopatologické problémy. „Dítě z chudé rodiny má čtyřikrát větší pravděpodobnost, že zemře před 20. rokem života, než dítě z bohaté rodiny.“ (24, s. 76) Domnívám se, že právě proto, se sociální reformy tak soustředily na děti, budoucnost země. Podle dohledaných statistik, se labouristům za deset let vlády chudobu až tolik snížit nepodařilo. V roce v roce 2007 žilo 24% procent lidí na hranici chudoby. (1, s. 76)

5 VYMEZENÍ OBLASTI PŮSOBNÍ SOCIÁLNÍHO PRACOVNÍKA

5.1 Profese sociálního pracovníka

Profesní škála sociálních prací má široké rozpětí. „Mimo běžné tzv. sociální pracovníky, se za zaměstnance sociální sféry pokládají zdravotní sestry, právníci, osobní asistenti, terapeuti, doktoři či policisté, kteří působí v multidiscipinární síti současné péče.“ (27, s. 13) Oproti evropským sociálně výchovným vědám, sektor zdravotnictví spadá do sociálních prací. Parris: „Legislativa se neustále mění a není tak úplně jasné, co sociální práce jsou a jaká je role sociálních pracovníků.“ (15, s. 5)

Z toho je zřejmé, že je těžké definovat profesi sociálního pracovníka. Osobně bych to definovala tak, že se prostě zabývají vším sociálním. „Za sociální se považuje vše, co souvisí s lidmi. Sociální pracovníci se tak mohou zabývat vším od vaření a topení, protože jsou nezbytné pro lidský život.“ (1, s. 7)

V profesi sociálního pracovníka nalezneme střety zájmů. Především musí ctít etický kodex, což mnohdy může být proti zájmu společnosti. Dále fungují jako pomoc lidem, ale zároveň i jako jejich kontrola. Dostávají se do složitých situací. Na jednu stranu se snaží pomoci matce alkoholičce, na druhou stranu před ní musí ochránit její dítě. Navíc se od sociálních pracovníků očekává chránit zájmy lidí a společnosti, které nemusí být vždy splnitelné kvůli nedostatku finanční nebo jiné podpory od státu. Ve veřejném sektoru požaduje společnost efektivnost a kvalitní veřejné služby, nicméně zdroje jsou mnohdy limitované.

5.2 Kvalifikace sociálních pracovníků

Vzdělávání sociálních pedagogů je kratší než jinde v Evropě. Dlouho nebyla sociálně výchovná práce řádně definována a hledala svou identitu, což ji zařadilo na spodek profesního žebříčku. Po dlouhou dobu stačilo sociálním pracovníkům základní vzdělání. Od devadesátých let je možné získat dvouletým studiem diplom DipSW, Diploma in Social Work. Vedle toho existují střední i vyšší školy, v menší míře vysoké školy s dvouletým magisterským programem. Zde polovina studia funguje na univerzitě, druhá polovina v praxi ve spolupráci s agenturami. Líbí se mi, že sociální práce kladou takový důraz na praxi. Podle mého názoru právě praxe dokáže člověka připravit na nestandardní situace.

V roce 2004 se rozhodlo, že všichni sociální pracovníci musí dosáhnout příslušného vzdělání a musí být registrovaní. Sheldon a Macdonald: „Sociální pracovníci musejí být registrovaní a mít titul jako mají zdravotní sestry nebo doktoři.“ (21, s. 33) Registrace probíhá na GSCC (General Social Care Council) a umožňuje přehled kvalifikovaných sociálních pracovníků veřejnosti. (47) Podle mého názoru k jejímu zavedení přispěl příliv migrantů Evropské Unie, kteří obor běžně studují na univerzitách, kdežto mnozí britští sociální pracovníci nevystudovali vysokou školu. Myslím si, že členství v EU upozornilo na odlišné požadavky ve vzdělání sociálních pracovníků různých zemí EU. Z toho vyplývá, že anglický sociální pracovník by se potom nemusel tak dobře uplatnit vedle migranta s titulem z oboru sociálních prací.

Domnívám se, že důvodem, proč Angličanům mnohdy stačí střední škola a tolik nelpí na vysokoškolském titulu, je větší důraz kladen na praktické zkušenosti. Podle oficiální stránky Mezinárodní organizace sociálních pracovníků BASW, (47) se sociálním pracovníkem může stát i ten, který pečuje o blízkou osobu nebo osobu se zdravotním znevýhodněním. Mimo kvalifikační požadavky, by sociální pracovník měl splňovat profil interpersonálních a analytických znalostí a dokázat se orientovat v komplexních a emotivních situacích.

5.3 Dimenze práce sociálních pracovníků

Podle mého názoru Meinstein dobře vystihuje širokou škálu pracovního působení. „Stěžejní řešení sociálně pedagogických problémů je multiprofesionální a multidisciplinární spolupráce odborníků, neziskových organizací a vládních institucí.“ (27, s. 16)

Jedním z příkladů toho, čím se sociální pracovníci zabývají, je sociální změna, řešení problémů a pomoc lidem. Pomocí se může myslet návrat lidí do společnosti, a to jak po dlouhé nemoci nebo ukončení trestu. Dále pomoc starým lidem po návratu domů a hledání nového smyslu života, až po pomoc s oblékáním.

Sociální pracovníci působí v sociálních službách, zdravotnictví a vzdělávání. Pomáhají dětem, dospělým, rodinám i starším lidem. Speciální pracovníci s označením youth workers pracují s mladými lidmi, tzv. komunitní pracovníci se specializují na komunity. Pracují s jednotlivci, skupinami i komunitami a také se všemi dohromady. „Záměrem práce

se skupinami a komunitami je změnit nevýhodné aspekty, které je společnosti naučila.“ (1, s. 7)

Britští sociálně výchovní pracovníci kladou velký důraz na pomoc a ochranu dětem a bojují proti ubližování dětem. Podle Alcocka: „Jedna čtvrtina veřejných výdajů jde na sociální služby pro děti a polovina práce sociálních pracovníků se zabývá dětmi.“ (2, s. 101)

5.3.1 Protidiskriminační právo

Práce sociálního pracovníka zahrnuje etický kodex, mezi který mimo jiné patří znalost práva a náboženských systémů. Součástí je tzv. „protidiskriminační právo“. Jeho vzniku předcházela potřeba zrovnoprávnit ženy a černošské obyvatelstvo na konci 60. a začátkem 70. let. Jejich rovnoprávnosti přispěl Race Relations Act v roce 1968 a později Sex Equality Act v roce 1975.

Dalšími znevýhodněnými skupinami byli lidé se zdravotním či mentálním postižením. Diskriminaci pocítovali při hledání zaměstnání. Proto byl podepsán Disability discrimination v roce 1995. Později se přidal Equalities Act v roce 2007, který shrnoval rovnoprávnost všech skupin.

Jak šla historie, postupně sociální pracovníci řešili národnostní nerovnoprávnost, později nerovnoprávnost pohlaví a v 90. letech se potom zasadily za zrovnoprávnění osob se zdravotním postižením. A jak dodržování zákonů probíhá v praxi? Líbí se mi, že při hledání zaměstnání, zaměstnavatelé odkazují na protidiskriminační právo. Uvádějí, že všem bez rozdílu nabízí rovnou možnost žádat o místo. V praxi to například znamená, že při zaměstnání zdravotně postižených lidí, zaměstnavatelé přizpůsobují podmínky pracovního prostředí jejich potřebám. Pomáhají s mobilitou či zajišťují speciální pomůcky.

5.4 Státní, soukromé a dobrovolnické sociální aktivity

5.4.1 Státní sektor

Na rozdíl od Německa nebo jižních států Evropy, v Británii řídí sociálně výchovnou práci dominantně stát. Od samého počátku ji místní správní orgány. Většinu sociálních pracovníků zaměstnává vláda dodnes. (26, s. 114)

Podle střídání politických stran u moci, se také měnil pohled na to, jakým způsobem by se měl stát podílet na sociálně výchovné práci. Dnešní situace vypadá tak, že místní vládní

orgány „umožňují“ nebo „prostředkovávají“ sociální služby komunitám. Mezi ně může patřit pomoc v hledání zaměstnání, která odkazuje na zaměstnavatele, ale aktivně práci obyvatelům nehledá. Dále zdravotnictví, poradny a mnohé další. Některé organizace jsou poskytovány přímo parlamentem. Mezi ně patří místní organizace a NHS. Naopak péče o dítě je plně nabízena a poskytována vládou. A to především prostřednictvím přídatků na děti. (26, s. 115)

SSDC

Státní sektor zaměstnává většinu sociálních pracovníků. Řídí jej SSDC na místních úřadech. Zajišťuje sociální služby a sociální péči. Zaměřuje se na 4 hlavní odvětví. Její hlavní činností je péče o dítě a rodinu. Zaměstnanci pracují v sektoru sociálních dávek nebo pomáhají přes organizaci Children Act. Hlavní činností odvětví je ochrana proti domácímu a sexuálnímu násilí.

Druhým odvětvím je zdravotnictví, zajišťováno NHS. Podle mého dosavadního zjištění lidé zdravotnictví dost kritizují za to, že je pomalé a neefektivní. Možná proto zhruba 11% populace využívá možnost soukromého pojištění, (2, s. 52)

Do třetího sektoru patří školství. Zde sociální pracovníci pracují s rodiči, poskytují ošacení potřebným a dbají na to, aby děti chodily do školy.

Čtvrtým sektorem je vězeňství, spolupracující s Home Office. Mimo jiné řeší rozvody nebo dodává probační pracovníky, starající se o občany, kteří spáchali trestní čin. Tato péče spočívá v návštěvě klienta doma, jeho bezpečnosti a zajišťování bezpečnosti okolí. Pomáhají klientům před a po nástupu do vězení.

Menší přestupky se v Anglii řeší pomocí veřejně prospěšných prací, tzv. community hours. Podle mého názoru jsou veřejně prospěšné práce často efektivnější než finanční trest. Nejenže pracovník prospěje společnosti, ale pracovat na veřejnosti pro něj může být horším trestem než zaplatit peněžní pokutu. Takový vandal, syn bohatého tatínka, nemusí mít problém zaplatit za svůj prohřešek. S veřejnými pracemi svůj volný čas stráví podle mého názoru smysluplněji.

Zaujalo mne, že 3 hlavní sektory zmíněné výše se zabývají péčí o děti. Oproti jiným odvětvím je zde stát přímým poskytovatelem a ne jen „umožňovatelem“. Je vidět, sociálně výchovná práce ve Velké Británii klade velký význam na děti a rodinu. A to od příspěvků na děti, školství, rodinné zabezpečení až po bydlení.

5.4.2 Soukromý sektor

Soukromý sektor sociálně výchovné práce téměř neexistuje. Jedinou ziskovou složkou soukromého sektoru je péče o staré lidi. V dnešní Británii funguje mnoho společností, zaměstnávající pracovníky social care. Většinou fungují na bázi péče o klienta v jeho domově. Starají se o základní pomoc s aktivitami denní potřeby. Buď u něj nějakou dobu bydlí, nebo dojíždí na krátkou chvíli jednou denně. Starší osoby, které mimo pomoci s denními aktivitami potřebují i zdravotní péči, mohou bydlet v tzv. soukromém pečovatelském domově. Zde působí jak zdravotní sestry, tak pečovatelé nabízející asistenci se základními potřebami. Z mého dosavadního zjištění se jedná o poměrně drahou službu, kterou platí klient. Kladu si otázku, jakých služeb, se dostane starším osobám, které nemají dostatek finančních prostředků.

Jedním z poskytovatelů těchto služeb je i Four Seasons Health Center. Sociální pracovník je přidělen ke klientovi a pracuje podle jeho požadavků a potřeb. To znamená, že si klient rozvrhuje svůj režim a denní aktivity. Společnost nabízí péči zvláště pro mentálně postižené lidi, osoby se speciálními potřebami, krátkodobé i dlouhodobé služby. (52)

5.4.3 Dobrovolnický sektor

„Dobrovolnictví vždy bylo klíčovým poskytovatelem sociálních prací.” (1, s. 30) Dobrovolnický sektor čítá nespočet organizací a charit. Což je dáno i historicky. Čítá 6 milionů dobrovolníků. (1, s. 17) Není ani soukromým ani státním sektor, proto se často označuje jako „třetí sektor.” (1, s. 338)

Protože před druhou světovou válkou bylo zdravotnictví placené, často obyvatelé bohatších vrstev platili zdravotní péči těm, kteří si to nemohli dovolit. Mnohé organizace dobrovolnického sektoru vznikly právě proto, aby pomohli chudšímu obyvatelstvu. První z nich vznikaly od roku 1985- 1945.

Mezi nejznámější a nejstarší patří Armáda spásy, která zajišťuje bezdomovcům ubytování a polévku. Další organizace se starají o zájmy dítěte, např. Child Poverty Action Group. Pro mentálně postižené lidi pak funguje MIND, organizace která poskytuje poradenskou a finanční podporu a přístup k informacím a terapiím pro potřebné. (54) Jiné organizace se zabývají místními problémy nebo specifickými tématy.

Mnoho státních dobrovolnických organizací dodnes působí při církvích nebo královské rodině. Jedním z nich je Royal National Institutes for Blind and Deaf (Královský národní

institut pro nevidomé a neslyšící). Při církvích existují organizace pomáhající dětem, jako například metodistická NCH (Action for Children) nebo Children`s society při anglikánské církvi.

Organizace fungují díky fondům nebo darům. Některé jsou sponzorovány vládou. Je nutné podotknout, že zaměstnanci často pracují dobrovolně. Velké organizace jako Oxfam nebo Advice Bureau (CAB) však zaměstnávají alespoň jednoho zaměstnance. Mnohdy prodávají vlastní pohlednice a další předměty, z jejich výtěžku získávají finance. Ve městech běžně najdeme malé charity, které prodávají starý nábytek, knihy, oblečení a další. Nepotřebné věci lidé dávají do pytlů, které si potom charity sváží. Podle mého názoru se jedná o poměrně dobře vypracovaný systém a jsem překvapena jak velké množství lidí pracuje dobrovolně.

6 SOCIÁLNĚ VÝCHOVNÁ PRÁCE DNES A JEJÍ SMĚR

6.1 Diskriminace

Británie je zemí různých skupin a odlišných lidí ve společnosti. Stejně tak národností, etnik a komunit. Za marxismu v ní vznikly tzv. třídní rozdíly, které se později společnost snažila eliminovat rovným přístupem ke zdravotnictví a vzdělání. Podle mnohých však dělení obyvatelstva setrvalo dodnes. (Obr. 2) Obrázek obr. 2 ilustruje současnou „třídní klasifikaci“. Podle Alcocka se nicméně v praxi nevyskytují a najdeme je pouze jako ukazatele při výzkumech. (2, s. 262) Dnes existuje tzv. class mobility, tzn. že se běžně přesouváme z různých pozic nahoru a dolů. To dříve nebylo možné, člověk se rodil do jistého statusu. Dnes však může dělník vydělávat víc než učitel.

6.1.1 Diskriminace pohlaví

Upevnění základních lidských práv a svobod ve většině zemí světa, otevřelo podle mého názoru otázku diskriminace odlišností, ras i pohlaví. Tradiční ženská a mužská role se mění a ženy se dnes běžně angažují do mužských profesí. Řekla bych, že některé to vedou do extrémů. Příkladem je anglická ministrině Mary Creagh, která požaduje více ženských postav v tradiční dětské pohádce, aby tak motivovala ženy pro práci na železnici. (50) Nicméně se domnívám, že problém nerovnosti tady je a a možná i bude. Některé věci fyzicky zvládá lépe muž, jiné žena. Fenomémem dnešní doby je upřednostňování muže na vysoké pozice přesto, že nabízí stejné schopnosti jako žena. Zde se mi líbí pojem, který uvádí Mühlpachr: „skleněný strop, skleněný výtah“ Vysvětluji si ji tak, že podle Mühlpachra žena na pozici sice dohlédne, ale nedosáhne jí. Nerovnost mužů a žen se podle něj nejčastěji projevuje v politice a ve vysokých řídicích funkcích. (12, s. 35).

Nerovnost vůči pohlaví ve Velké Británii nejvíce pociťují v zaměstnání ženy. A to údajně kvůli historické představě o úkolu ženy jako matky starající se o domácnost. Proto v roce 1942 měl Beveridge Report zrovnoprávnit postavení žen. Ty do té doby patřily do domácího prostředí a rolí muže bylo pracovat. Pro zajímavost v roce 1972 pracovalo v Británii 57% žen ve věku od 16- 64 let. (30, str. 1) Stejně tak se požaduje, aby ženy nebyly znevýhodňovány kvůli těhotenství a mateřství nebo jako rodiče. Mnohdy si totiž žena musí vybrat mezi kariérou a mateřstvím. Případně snažit se sladit obě dohromady. Zde by podle mého názoru bylo řešením prodloužit mateřskou dovolenou, která v Británii trvá jen zhruba rok. Po roce pak ženy hledají práci na poloviční úvazek. Jenže je možné vrátit se do

kariéry a pracovat jen na poloviční úvazek? Anebo ženy pokračují v zaměstnání a o dítě se starají chůvy, které také nejsou nejlevnější. Podle Simona Rogerse, stojí childcare v Británii nejvíc z celé EU (45). O tom, že dítě tráví více času s chůvou nežli s matkou, ani nemluvě.

Podle mého názoru problematika matek vracejících se do zaměstnání a s tím spojený malý kontakt s dětmi, by měla být otázkou budoucí práce sociálně výchovné práce Velké Británie. Moje domněnka toho, že by ženy rády zůstaly déle na mateřské dovolené, se shoduje s výsledky výzkumu Nct, provedeném v roce 2007, kde až 68% žen uvedlo, že se vracejí do zaměstnání z ryze finančních důvodů. (36)

A to i přesto, že 80% bylo vdaných. Což znamená, že po finanční stránce by jim jeden plat nestačil. Navíc zaměstnavatel nemůže držet pozici po ukončení jejich mateřské dovolené. Domnívám se, že mateřská dovolená je příliš krátká. Vždyť, je-li dítě pouze jeden rok staré, teprve začíná mluvit. A u těchto momentů by měla matka být. Střídání chův a výchova dalšími lidmi nemusí mít nejlepší dopad na budoucí citové zázemí dítěte. Nicméně matky nemají na vybranou. V tomto směru bych jako sociálně výchovný pracovník, bojovala za delší mateřskou dovolenou, protože budoucnost dítěte a rodiny je stěžejní pro budoucnost státu.

Nejedná se jen o diskriminaci profesní nebo problematiku mateřské dovolené, ale také o problematiku platovou. Za největší diskriminaci pohlaví pokládají sociální pracovníci nerovnoprávné mzdové ohodnocení. Zajímavé je, že podle výzkumu Low Pay Commission z roku 2007, 70% lidí, kteří dostávají minimální plat, jsou ženy (37).

Jak by zde mohla pomoci sociálně výchovná práce? Jedna předních dobrovolnických organizací vznikla teprve v roce 2010, ale stala se předním hlasem vyzývající k rovnoprávnosti pohlaví. Jedná se o Ukfeminist a přesto, že z názvu by se zdálo, že se jedná o pomoci jen ženám, bojuje organizace za rovná práva obou pohlaví. Její heslo je: „Svět mužů a žen žijící v rovnoprávnosti se nestane sám od sebe. A ani malé skupiny policistů debatujících v kanceláři, svět nezmění. Proto musíme my všichni udělat něco pro svět, ve kterém chceme žít. (46) Většinou dobrovolníci této organizace pořádají akce a události, na kterých se snaží vychovávat společnost k rovnoprávnosti a pomoci diskriminovaným. Tyto akce nabízejí i školám pro studenty a učitele. Podle mého názoru slouží jako prevence proti diskriminaci a informace, kde najít pomoc.

Na závěr bych chtěla doplnit zajímavou tvář diskriminace ve Velké Británii. Statistiky Velké Británie poukazovaly na to, že muži způsobují dopravní nehodu častěji než ženy. Proto mnohé pojišťovací agentury nabízely pojištění na auto levněji ženám. Nicméně v roce 2012 Evropská Unie rozhodla, že se jedná o diskriminaci mužů a přišla se směrnicí o zrovnoprávnění jejich práv. (31) Proto již není možné nabízet pojištění levněji ženám. S čímž naprosto souhlasím. Bohužel toto zrovnoprávnění neznamenalo slevnění pojištění mužům, ale zdražení pojištění žen na úroveň mužů.

6.1.2 Diskriminace rasová

Podle mého názoru se v tak národnostně rozmanité společnosti rasová diskriminace těžko monitoruje. Velkou Británii pokládám za historicky multikulturní zemi, vždy v ní žilo více národů, hovořím-li o původních obyvatelích. Později v 19. století přišli Židé, Irové a Poláci. A potom obyvatelstvo z bývalých kolonií. Podle dohledaných materiálů migrace probíhala bez problémů. Mnozí sociální pracovníci tvrdí, že se s diskriminací potýká černošské obyvatelstvo.

Podle Alcocka se projevila diskriminace jen u černošského obyvatelstva a to kvůli sociální politice. Afričané přišli v 50. až 60. letech, to znamená mnohem později než ostatní národy, a hlavně po založení welfare systému. „Sociální systém byl dílem Britů a imigrantů, kteří se na něm spolupodíleli. A černošské obyvatelstvo přišlo až potom. Britové cítili, že se černošské obyvatelstvo na vzniku sociálního systému nepodílelo.” (2, s. 268) Proto ten, kdo požadoval sociální dávky, nejprve musel odvádět daně. Navíc místní obyvatelstvo mělo přednost při udělování sociální pomoci, před nově příchozími. Zdá se, že mnozí obyvatelé mohli mít pocit, že černošské obyvatelstvo přijelo a dávky pro ně byly k dispozici, aniž by se podíleli na založení welfare state, tak jako ostatní.

Dalším důležitým poznatkem, který podle mého názoru mohl způsobit diskriminaci, bylo to, že deset let po jejich příchodu se Británie potýkala s recesí. Imigraci omezila na rodinné příslušníky imigrantů. Britské obyvatelstvo mohlo ekonomickou situaci nově příchozím vyčítat.

Alcock: „Všichni sdílíme sociální a kulturní kontext jako britští občané.” (2, s. 260) Je jisté důležité studovat a poznávat kulturní odlišnosti sociálních skupin. A dále zjišťovat jejich potřeby. Nicméně někteří hovoří o diskriminaci v rámci sociálních dávek, kdy různá etnika mohou mít odlišné potřeby. Osobně s tímto názorem nesouhlasím a domnívám se, že dávky by měly sloužit k pokrytí základních lidských potřeb, které mají všichni stejné.

6.1.3 Diskriminace věková

Diskriminace věková se týká dětí i dospělých. I v tomto směru se snaží britští sociální pracovníci podporovat děti a nejvíce sociálních dávek jde právě dětem. Osobně se mi moc líbí nošení uniforem, které podle mého názoru stírá ekonomické rozdíly mezi mladými lidmi.

Obor gerontologie v Británii pracuje proti věkové diskriminaci. Zaměřuje se na starší lidi, jejichž postavení se se stárnoucí populací mění. Dříve byli starší občané více respektováni, obdivováni za svou moudrost. Dnes občané ve věku kolem 50-60 let těžko hledají práci a lidé v důchodu dostávají nízkou penzi. (2, s. 269) Vzhledem k nové technologii, globalizaci a měnícímu se světu, se mohou cítit diskriminováni.

Setkáváme se i se stárnutím populace. To však v Británii nepokládám za velký problém. Domnívám se, že díky mnoha mladým migrantům přicházejícím za prací ze zemí EU se oddaluje stárnutí populace. Navíc tito imigranti přispívají daněmi na penze a vyplňují tak mezery ve věkové skladbě obyvatel.

6.2 Globalizace

Globalizace je jedním z bodů, kterým se dnešní britská sociálně výchovná práce zabývá. Adams dále uvádí: „Krise, která přišla z Ameriky, ztíží podmínky žadatelům o bydlení. Plánem je snížit počet žadatelů o milion do roku 2015.” (1, s. 17) Navíc podle sociálních pracovníků globalizace přinesla privatizaci veřejných služeb. Jako příklad uvádím rozšířený trend social care. Podle Adamse privatizace kapitalistické vlády sociálním pracím spíše uškodila. „Například velká kapitálová společnost Sedgmoor, uzavřela 47 dětských domovů, protože byla ztrátová.” (1, s. 17) Dále se Adams poměrně ostře vyjadřuje k privatizaci nemocnic, s tím spojené byrokracii a nedostatku kvalifikovaného managementu v sociálních pracích.

Spoluautorka knihy, Dominelli je podobného názoru: „Sociální služby se změnilly na business. Rozpočet je přednější před potřebami klientů sociálních služeb.” (1, s. 18) Hovoříme-li o NHS, mnozí by jí asi dali za pravdu. Proslýchá se, že doktoři nejsou patřičně kvalifikovaní. Na návštěvu obvodního lékaře se čeká několik dnů. Podle mého názoru zdravotnictví šetří, navíc nezaměstnaní si pojištění platit nemusí. Dominelli: „Klienti sociálních služeb se stávají spotřebiteli.” (1, s. 18)

Podle mého názoru globalizace přináší mnoho pozitivního, ale také negativní faktory, které se mohou stát velkým problémem budoucnosti. Dnes hovoříme o jakési globální síti (12, s. 25), kterou chápu jako síť provázaných faktorů, kdy chování jednoho faktoru může narušit chování jiného faktoru na síti. Jednoduše řečeno, obrovská nadnárodní společnost zaměstnávající lidi v různých místech světa, se potýká s ekonomickými problémy v Japonsku. To následně ovlivní její pobočky, jejichž zaměstnanci přijdou o práci v Británii a budou potřebovat podporu v nezaměstnanosti, pomoc v hledání nové práce apod. A stane-li se tato situace více firmám najednou, najednou čelíme zvýšené nezaměstnanosti.

Podle mého názoru bude sociálně výchovná práce v budoucnu čím dál důležitější. Jejím úkolem bude postarat se o nezaměstnané, o případné rekvalifikace, o zabezpečení životního minima. Nezaměstnanost podle mého názoru často přináší sociální exkluzi, deprivaci, frustraci a vytváření sociálně patologických jevů. Nynější stav krize a nezaměstnanosti se zdá stejný, či horší. Sociální politika státu bude muset vynaložit větší finanční náklady. Anebo vytvářet nová pracovní místa? V této problematice jsem skeptická. Informační exploze a doba počítačů bude podle mého názoru více pracovních míst rušit, nežli vytvářet nová.

Mühlpachr uvádí zajímavou myšlenku. „V této oblasti byznys čerpá z lidského strachu.“ (12, s. 5)

6.3 Imigrace

Dnešní ekonomická krize postihla nejen Británii, ale také a především země EU. Volný pohyb osob umožňuje milionům obyvatelům zemí Evropské Unie migrovat mezi členskými státy. Domnívám se, že poměrně nižší nezaměstnanost a dobrá kvalita života Británie spolu s vědomostí angličtiny, láká statisíce lidí. Navíc nynější ekonomická krize v jižních státech Evropské Unie ještě prohlubuje přísun imigrantů.

Británie vstoupila do Evropské Unie v roce 1973. Za pozitivum vstupu v rámci sociálních prací pokládám synchronizaci politiky se sociální politikou EU. Dnes mnozí Evropskou Unii kritizují. A to především kvůli imigraci. Velká Británie má poměrně přísnou imigrační politikou pod záštitou imigračního úřadu Home Office. Migranti přicházející ze zemí mimo Evropské Unie musejí ovládat jazyk, základní informace o Velké Británii, splňovat finanční požadavky a mnohé další. Naproti tomu mnozí občané EU mohou

automaticky žádat o sociální dávky, někteří neznají jazyk. Británie musí platit velké částky za překlady při jednání s úřady. (49)

Za hlavní problém pokládám nezaměstnanost. Osobně si nejsem jistá, zda je Británie schopná pojmout a „uživit“ již tak obrovské množství lidí se zemí Střední a Východní Evropy a další tisíce lidí ze zemí v krizi. Podle mého názoru zvyšující se počet obyvatel znamená horší podmínky hledání zaměstnání a tím pádem více nezaměstnaných. Oponenti tvrdí, že migranti zaplní místa, která by jinak zaplněna nebyla. Pravdou také je, že přispěním migrantům země vzkvétala v 70. letech.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

7 PŘÍPADOVÁ STUDIE PORADNY OBČANŮM

7.1 Metodologická východiska

Cílem praktické části je navázat na část teoretickou a dosud sesbírané poznatky rozšířit o praktické poznání fungování vybrané instituce sociálně výchovné práce. Protože se anglická výchovná práce liší od té české, zajímalo mne, zda se také liší způsob vedení stejně zaměřených organizací v jednotlivých zemích. Mým hlavním cílem bylo vybrat si nějakou instituci sociálně výchovné práce a zjistit jak tato organizace funguje, pomocí následujících oblastí zkoumání:

- Co předcházelo založení této instituce, jaká byla náplň jejího vzniku?
- Jakým způsobem je instituce sponzorována, a liší se v porovnání s českou institucí stejného typu?
- Kdo v této instituci pracuje- jedná se o odborníky, dobrovolníky apod.?
- Co je jejím hlavním cílem?
- Jak vypadá každodenní běh instituce?
- Jakým způsobem se setkává instituce s klienty?
- Na jaký typ klientů je zaměřena?
- Může být prospěšná české sociální pedagogice? Případně může česká sociální pedagogika nabídnout něco instituci sociálně výchovné práci ve Velké Británii?

Za hlavní výzkumné otázky jsem zvolila:

- Jaké jsou nejčastější problémy CAB?
- Jak tyto problémy CAB řeší?

V teoretické části jsem zjistila, že se přístupy k sociálně výchovné práci v obou zemích výrazně liší, proto předpokládám, že tomu tak bude i u způsobu kontaktu s klienty a práce v sociálně výchovných institucích.

Za vhodnou instituci jsem si vybrala CAB neboli Citizen Advice Bureau. Jedná se o poradnu občanům, dostupnou snad v každém městě. CAB nabízí nepřeberné množství služeb z hlediska právního a sociálního zabezpečení, pracovního, finančního práva aj. Tuto instituci jsem si vybrala právě díky její všeobecné a široké škále pracovní činnosti. Věřím, že čím obecnější zaměření organizace je, tím lepší si můžeme udělat představu o způsobu fungování dalších sociálně výchovných anglických institucí. Předpokládám tedy, že

výzkum CAB nejen popíše její činnost, ale představí způsob, jakým se sociálně výchovná práce aplikuje v praxi.

7.2 Výzkumná metoda

7.2.1 Případová studie

Pro toto zkoumání jsem se rozhodla použít kvalitativního výzkumu případové studie. Mým hlavním cílem popsat činnosti sociálně výchovné práce v CAB. V první části výzkumu jsme použila metodu analýzy dokumentů. Zkoumané dokumenty mi byly umožněny k nahlédnutí. Obsahovaly závěrečné zprávy o činnosti organizace, statistiky, dotazníky spokojenosti klientů a mnohé další. Čerpala jsem také z webové stránky organizace a další. Mým cílem bylo nasbírat co nejvíce materiálů a dokumentů o instituci a následně vytáhnout několik faktů, se kterými jsem mohla dále pracovat a rozvíjet je. Nasbírané informace z analýzy dokumentů jsem dále chtěla doplnit rozhovorem s pracovníkem instituce.

Metodu případové studie zde pokládám za vhodnou, protože se zabývá detailně popisem určité činnosti a tím pádem zkoumá dané téma do hloubky.

„Výzkumná metoda v empirickém pedagogickém výzkumu, při níž je zkoumání podroben jednotlivý případ (např. žák, malá skupina žáků, jednotlivá třída, škola apod.), detailně popsán a vysvětlován, takže se dochází k takovému typu objasnění, jehož při zkoumání týchž objektů v hromadném souboru nelze dosáhnout. Výhodou metody je možnost hlubokého poznání podstaty případu, nevýhodou omezenost zobecnitelnosti výsledků.“ (18, s. 188)

Prozkoumání jedné činnosti může nastínit způsob práce a pojetí sociálně výchovné činnosti v této instituci. Věřím, že může nastínit, jaký je postoj anglických sociálních pracovníků, kteří přichází do sociálně výchovných interakcí s klienty.

Odborné publikace se shodují, že případová studie je většinou prováděna s jedním klientem nebo menší skupinou osob. V tomto případě jsem zvolila tzv. osobní případové studii. „Studium organizace a institucí zkoumá firmy, školy a jiné organizace, implementace programů a intervencí, kulturu organizací, procesy změn a adaptací. Hledá nejlepší vzorce chování, zavedení určitého typu řízení, evaluace.“ (48) Metoda případové studie „studium organizace“ je v tomto výzkumu podle mne nejvhodnější. Přesto se domnívám, že výše uvedená definice není úplná. Domnívám se, že se prolíná s „osobní

případovou studii“, protože výzkum byl prováděn z pohledu jednotlivce, který však pracuje v popisované instituci.

E.E. Stake uvádí tzv. „intrinsicní případová studii“, která se zabývá pouze jedním případem a zkoumá jej do hloubky. Podle Stake je hlavním cílem poznat právě tento případ a poznat jeho vnitřní aspekty. (4, s. 107)

Nejdříve jsem si definovala případ, který jsem chtěla zkoumat. Analyzovala jsem dosud prostudované dokumenty z obsahové analýzy a objasnila jsem si oblast zkoumání. Dále jsem oslovila pracovníka instituce, výběr této osoby byl záměrný, a připravila si sadu otázek. Ty byly vedeny ve formě polostandardizovaného rozhovoru. Případné nejasnosti jsem doplnila o kontrolní otázky, které zajistily plné pochopení odpovědí klienta.

Na základě analýzy dokumentů jsem zjistila, že nejčastější činností poradny je práce s klienty s finančními problémy. Proto jsem se rozhodla zaměřit na otázku finančního poradenství. Především mne zajímalo, co podle pracovníka klienty s finančním problémem motivuje do poradny přijít. S jakým typem problému se pracovník setkává. Jakým způsobem s klientem pracuje, zdali s ním zůstává v kontaktu, jakými prostředky pomoci disponuje a jaký je výsledek vyřešení případu. Dále mne zajímalo, zda instituce usiluje o nějaký způsob prevence.

Výzkum proběhl v lednu 2014 na pobočce Citizen Advice Bureau v Oxfordu. Výzkum byl proveden se sociálním pracovníkem Alison Chapman. Cílem bylo získat co nejvíce informací o chodu organizace a její činnosti. A to nejprve shromážděním dokumentů pro obsahovou analýzu a následně byl proveden polostandardizovaný rozhovor s pracovníkem pobočky.

8 ANALÝZA DOKUMENTŮ

8.1 Popis organizace a její poslání

Motto: „Snažíme se nabídnout radu lidem, kteří ji potřebují, aby mohli vyřešit problémy, se kterými se potýkají a pomoci lidem v právních záležitostech. Nabízíme radu zdarma, nezávisle a diskrétně ohledně vlastních práv a povinností. Ceníme si odlišnosti, podporujeme rovnost a bojujeme proti diskriminaci.“ (38)

Citizen Advice Bureau je registrovaná charitativní organizace s více než 3,300 lokalitami v Anglii a Walesu, zřizována 338 individuálními charitami. Jedná se o poradnu občanům, která pomáhá s jakýmkoliv problémy, od finančních po problémy s bydlením. Poslání poradny občanům není jen pomáhat klientům. Ale také se snaží získané zkušenosti využít v rámci kampaní, usilujících o předložení zákonů a zlepšení právních legislativ. Pokládám za velmi přínosné, že CAB monitoruje vznikající problémy ve společnosti a snaží se o jejich prevenci tím, že navrhuje vládě změnit zákony.

Například momentálně se Citizen Advice Bureau zabývá právy neziskovými organizacemi v rámci zákona o lobby. Úzce spolupracuje se členy parlamentu. Za další zajímavý přínos pokládám návrh Citizen Advice Bureau, který se zabývá zlepšení práv spotřebitelů. Návrh mj. usiluje o zkrácení reklamační lhůty, ve které musí firma kompenzovat spotřebitele. CAB se snaží ošetřit případy, ve kterých se zákazníci dostali do kontaktu s klamavou reklamou, a zaručit maximální limit 30 dnů pro návrat peněz či výměnu. Tento návrh bude projednáván ve druhém čtení ve sněmovně Lordů 28. ledna 2014.

CAB zaměstnává kolem 28 000 lidí, z čehož kolem 22 000 lidí jsou dobrovolníci a asi 6 500 lidí jsou placení zaměstnanci. Z toho vidíme, že se jedná o charitativní organizaci, jejichž členové přichází s odhodláním pomoci. Byla jsem velmi příjemně překvapena, že tolik lidí je ochotno pracovat jako dobrovolníci.

Poradny občanů nabízí pomoc prostřednictvím osobního kontaktu, emailového a telefonického kontaktu. Dokonce působí v prostředí klinik, soudů a vězení. Jejím cílem je, aby se lidem dostali rady, tam kde ji potřebují nejvíce.

8.1.1 Historie, důvody vzniku

Citizen Advice Bureau vznikla v stejné době jako welfare system. Podle mého názoru bylo jejím poselstvím welfare systém v podstatě doplňovat a přinášet informace lidem ve

srozumitelné formě. Podle mého názoru, byla potřeba založit Citizen Advice Bureau zesílena proto, že se jednalo o válečné období. Společnost byla dezorganizována a spousta vojáků, ale i běžných lidí, postižených válkou, potřebovala pomoc.

Prvních 200 Citizen Advice bureau bylo otevřeno v roce 1939. Od samotného počátku fungovala na bázi dobrovolnictví. Pobočky byly založeny v soukromých i veřejných domech. V době vzniku se nejvíce soustředila na problémy právě spojené s válkou. Zabývala se ztrátami, ztrátou bydlení a evakuací. Poradny občanům pomáhaly v hledání ztracených občanů a lidí postižených válkou. Velkým problémem se také staly dluhy. Již v roce 1942 se počet Citizen Advice Bureau rozšířil na 1074, které byly často v blízkosti oblastí, zničenými bombovými nálety.

V 50.-60. letech začali poradny občanům řešit otázky bydlení a nájmu. Organizace byly podporovány charitativními organizacemi, později v roce 1960 se přidala také vláda. V každém období řešila problémy společnosti. V 80. letech přišla recese a s ní také nárůst chudoby, se kterou se poradny zabývaly.

V roce 2003 Office of Public Management označil Citizen Advice Bureau za velký přínos veřejnosti. Podle něj poradna přináší významnou pomoc jednotlivcům a komunitám, stejně jako legislativě a poskytovatelům služeb. Office Of Public Management: „Jedná se o holistický přístup na národní bázi, který je nezávislý.“ (38) Dnes Citizen Advice Bureau využívají uživatelé i online a to až 11 milionů uživatelů za rok 2011/2012. Zabývá se obrovskou škálou problémů. Nicméně z dohledaných statistik se podle mého názoru na ni lidé nejvíce obrací s finančními problémy, s problémy s bydlením a s problematikou sociálních dávek.

8.1.2 Dnešní činnost, jak je sponzorovaná

„CAB je zde proto, aby pomohla komukoliv, kdo potřebuje jakoukoliv pomoc, ať již se jedná o jakýkoliv problém.“ (38)

Citizen Advice Bureau zaměstnává 28,500 lidí, z čehož 6.500 jsou placení zaměstnanci a 22,200 jsou dobrovolníci. Dobrovolníci pracují na nejrůznějších pozicích od administrativních, přes PR až po informační technologie. Zde si pokládám otázku, co motivuje člověka s vysokoškolským diplomem z informačních technologií, pracovat zdarma. Je zajímavé také pozorovat kolik peněz díky dobrovolnictví Citizen Advice Bureau ušetří, jedná se o kolem 109 milionů £ ročně. Tolik by stálo zaplatit práci těmto

dobrovolníkům. Zdá se, že jediným důvodem, proč dobrovolníci zde pracují je jejich dobrý úmysl pomáhat lidem. Samozřejmě mne napadá otázka, zdali se nejedná o osoby, které jsou na podpoře a chtějí vyjít do společnosti nebo o studenty, kteří potřebují praxi. Ať je tomu tak či tak, podle mého názoru jsou tyto pohnutky šlechetné a v rámci sociálně výchovné práce prospěšné pro společnost. Podle mého názoru totiž díky tomu, že tito jedinci nezahálí a jsou sociálně aktivní a snižuje se riziko sociopatologických jevů. Neopomeňme i skutečnost, že vláda díky dobrovolnictví ještě ušetří. Při analýze dokumentů poradny občanů mne také zaujalo, že podle statistik CAB pak téměř třetina dobrovolníků nastupuje do placeného zaměstnání.

Během roku 2012/2013 pomohla CAB přes 2 milionům lidí a téměř polovina populace přišla do kontaktu s těmito službami alespoň jednou v životě a 97% populace ví, co je náplní činnosti CAB (38).

8.1.3 Popis nejčastějších problémů

CAB monitoruje svou činnost pomocí výzkumů a archivuje spoustu statistik. Poradna sbírá data následujícím způsobem: monitoruje případy, které byly úspěšně vyřešeny způsobem, že klient vyhrál tribunál nebo získal požadované sociální dávky a pracovník CAB si o nich vedl záznam. Dále monitoruje případy, které sice byly uzavřeny, ale klient byl odkázán dále nebo mu byla poskytnuta rada a pracovník CAB může předpokládat výsledek a případy, kdy CAB poskytla klientovi radu, ale nadále s ním pracuje. Tyto statistiky jsou vedeny v jednotlivých poradenských zařízeních a nadále shrnuty globálně v rámci celé organizace.

Podle záznamů, každý rok navštěvuje poradnu plus mínus 2 miliony lidí a CAB řeší zhruba 7 milionů problémů. Zaměřila jsem se na to, o jaké problémy se jedná. Problémem může být otázka jak se zaregistrovat na pracovní úřad, ale také problém závažnějšího charakteru, jako je například stíhání exekutorem.

Jako příklad uvádím šetření z února 2012. (Příloha č. 1) Šetření se zabývalo 199 000 případy 135 000 klientů, což je 6% klientů z celkového počtu, kteří poradny navštívili v roce 2010/2011. Jedná se pouze o případy, které byly řešeny na pobočce CAB, a šetření nezahrnovalo případy, které byly řešeny s klienty online přes internet. Z této studie jsem se nejvíce zaměřila na data, která uváděla s jakými nejčastějšími problémy přicházejí klienti do CAB.

Nejčastějšími problémy těchto 135 000 klientů se staly dluhy, sociální dávky, problémy s bydlením a problémy týkající se pracovní činnosti.

Finanční problémy

Co se problematiky dluhů týče, celková dlužná částka 113 milionů £ byla lidem úspěšně rozvrhnutá tak, aby ji byly dlužníci schopni splatit. Průměrný dluh byl 12 600£ na osobu. CAB používá termín over-indebtedness, neboli předlužení. Podle CAB k předlužení dochází kvůli sociální exkluzi a chudobě a nebo ji zapříčiňuje. Zadluženost může mít podle CAB dopady na jedincovo zdraví, zaměstnání, vztahy, vzdělání a plány do budoucna. Podle The Legal services Research Centre (LSRC), 60% klientů, kteří měli problém s dluhy, muselo kvůli tomu vyhledat lékařskou pomoc, léky nebo konzultaci s lékařem. CAB se podařilo 18 500 lidem odepsat dluhy v celkové hodnotě 238 milionů £, v průměru se jednalo o 17 170£ na osobu. Podrobnější informace lze nalézt v příloze (Příloha č. 1)

Zaměstnání

Co se týče problematiky zaměstnanosti, jeden ze tří případů se týkal žádosti o finanční kompenzace u zaměstnavatele. V těchto případech byl nejčastěji klientovi ukončen pracovní poměr z důvodu zrušení pracovního místa a zaměstnavatel mu neposkytl dostatečnou finanční kompenzaci. Často také klienti přicházeli s problémy, které se týkaly toho, že jim zaměstnavatel nevyplatil mzdu nebo jim zaměstnavatel neproplatil dny, ve které byli na dovolené. CAB se podařilo získat klientům průměrně 7 880£. Zde CAB zaznamenala, že 4 miliony klientů se dotazovalo ohledně zaměstnání online na webových stránkách.

Sociální dávky

Dále CAB pomohla lidem získat sociální dávky v celkové hodnotě 256 milionů £, což v průměrné hodnotě 5 250£ získaných sociálních dávek na osobu. Nejčastějšími sociálními dávkami byly sociální dávky, úlevy na daních, finanční kompenzace, výhry v tribunálech, granty, odstupné a platby pojištění. Klienti, kterým se podařilo požádat o úlevu na daních za již uplynulé období nebo zpětně získat sociální dávky, získali v průměru 2100£ na osobu. CAB věří, že díky těmto dávkám, se zlepšila finanční situace domácností a tím i jejich životní standart, což pomohlo prevenci proti deprivaci a chudobě.

Bydlení

Co se týče problém s bydlení, 9500 klientů se bálo toho, že se stanou bezdomovci. 6 500 klientům pomohla vyhnout se tomu, aby ztratili střechu nad hlavou.

8.2 Analýza činností

Na základě šetření z února 2012, lze říci, že nejčastějšími problémy, se kterými se poradna setkává, jsou problémy s dluhy, sociální dávky, problémy s bydlením a problémy týkající se pracovní činnosti. Níže popisují výchovné činnosti, které v jednotlivých případech pomáhají zlepšit situaci klienta a následně učí se podobným problémům v budoucnosti vyvarovat.

Řešení finančních problémů

Co se dluhů týče, CAB pomáhá zařídit odepsání dluhů. Podle tohoto šetření z února 2012 se často jednalo o vyhlášení bankrotu, oddlužení a upuštění od nezaplacených poplatků. Podle dalšího nezávislého výzkumu, který byl proveden u klientů, jímž byly tímto způsobem odepsány dluhy, výzkum ukázal, že se jejich finanční situace výrazně zlepšila. A také začali lépe hospodařit s penězi a lépe vyjednávat s věřiteli. CAB v tomto směru pomohla v rámci poradny s dluhy, kde je seznámili s možnostmi jak lépe řešit jejich osobní finanční situaci, CAB pomáhá lidem upřednostnit důležitější dluhy, na které by se měli prvotně zaměřit a hlavně zamezit tomu, aby se klient dostal do soudního stíhání.

Těmito nejdůležitějšími dluhy často jsou dluhy místním autoritám, dluhy z příjmu apod. Tím, že klient prvotně zaplatí tyto dluhy, pomůže uhradit místní vládní organizaci a vládnímu systému. Za hlavní přínos CAB v této situaci pokládám to, že kromě dluhů, které se CAB podařilo klientům odepsat, také CAB zařídila zbývající dluhy tak, aby nad nimi měli lidé kontrolu. Podařilo se jim rozvrhnout platbu a dlužné částky v takovém programu, který byl klienty únosný a dluhy tak mohli splatit.

Výchovné nástroje CAB, které nabídla klientům, byly osobní kontakt s klientem-administrativní činnost, poradna s dluhy a program dluhového managementu, poradna s hypotékou a záchrana hypotéky. Výsledek činnosti CAB v rámci dluhů bych shrnula na tuto činnost: Kde se dá, pomáhá poradna dluhy a poplatky odpustit, kde se nedá, rozvrhnou dluhy klientovi tak, aby je byl schopen splatit. Zde CAB používá metody poraden, které klienty učí jak disponovat s penězi a jak se vyvarovat budoucímu zadlužení. Výsledek je potom to, že klienti jsou schopni v budoucnu lépe disponovat s penězi.

Získání sociálních dávek

Co se týče sociálních dávek, nejčastěji mohou podle Department of Work and Pensions (DWP) o dávky žádat tyto skupiny: lidé v produktivním věku, penzisté, lidé se zdravotním znevýhodněním a pečovatelé a lidé s dětmi (zde neuvádím rodiny nebo rodiče, protože se může jednat o pěstouny apod.). Nejčastějším typem sociálních dávek pak jsou příspěvek na bydlení, příspěvek na council tax, což je úleva na dani pro místní úřad (např. studentům apod.), sociální dávky pro lidi se zdravotním postižením, úleva na dani pracujícím a sociální dávky pro děti a podpora příjmu/v nezaměstnanosti. Nejčastěji se CAB setkává s přídávky pro děti.

Poradna občanům nabízí poradnu klientům, konzultaci. Následně pomáhá s vyplněním příslušných formulářů pro žádost o sociální dávky. V šetření z února 2012 bylo zjištěno, že jeden z deseti případů, které řeší sociální dávky, vyžaduje pomoc se správným vyplněním formuláře. Z šetření také vyplynulo, že pomoc často potřebují lidé s mentálním znevýhodněním, u nichž je žádost o sociální dávky poměrně komplexní a složitá.

Podle šetření z února 2012, 11% klientů, kteří měli problémy s dluhy, měli také problémy s žádostí o benefity. Takže tyto dvě oblasti problémů jsou poměrně spojené. Např. projekt McMillan pomáhá lidem s vážnými nemocemi. A to jak ve smyslu pomoci se sociálními dávkami, tak ve smyslu pomoci klientům v návratu domů a adaptaci po nemoci. Projekt dělá vše proto, aby klienti dosáhli všech možných výhod a benefitů. Jedním z nich je také např. také tzv. Blue badge, což umožňuje klientovi bezpečné parkování zdarma.

Řešení problémů se zaměstnáním

Co se problémy se nezaměstnaností týče, jedná se nejčastěji o problémy s nezaplacením příjmu, neproplacení doby dovolené, nezaplacení odstupného a mnohé další. Zajímavé je, že 80% případů diskriminace se jedná o diskriminaci spojenou se zaměstnáním. Nejčastější diskriminace se zde týká lidí se zdravotním postižením, což je podle šetření z února 2012 čtvrtina problémů diskriminace v zaměstnání, dále pak 17% případů diskriminace se týkalo nerovnosti pohlaví, 16% rasové diskriminace a 15% diskriminace kvůli těhotenství a péče o děti.

Z těchto statistik podle mého názoru vyplývá, že nejvíce diskriminováni byli lidé se znevýhodněním a pak podle mého názoru také ženy. A to pak buď proto, že nebyly stejně finančně ohodnocovány jako muži nebo cítily jinou diskriminaci na pracovišti anebo proto,

že byly těhotné nebo měly děti. Pokud všech 17% případů diskriminace pohlaví se týkalo žen, s 15% diskriminace kvůli těhotenství a péče o děti se pak bavíme o 31% diskriminaci u žen v zaměstnání. Což by potom znamenalo, že ženy jsou diskriminovány více, než čtvrtina případů, která se týkala diskriminace lidí se zdravotním znevýhodněním. Tento závěr mne poněkud překvapuje, protože z něj podle mého názoru vyplývá skutečnost, že jsou nejvíce diskriminovány ženy. Naopak mne příjemně překvapilo, že diskriminace rasová zaujímá nižší procento.

Poradna občanům také zjistila, že problémy v zaměstnání, které klienti mají, jim způsobily stres a následné onemocnění. Toto uvedlo v dotaznících poradny občanům přes půl milionu lidí. Mimo zdravotní důsledky, ztratili tito klienti 29 pracovních dnů kvůli stresu nebo nemoci, která byla způsobena problémy v zaměstnání. Podle mého názoru diskriminace na pracovišti nepřináší jen ztrátu finanční, či ztrátu zaměstnání, ale hlavně se jedná o ztrátu zdravotní, která může přinášet další důsledky jak pracovní absence a finanční ztráty. A s tím celkově způsobený stres, deprese, úzkost apod. CAB věří, že dobrá rada může pomoci z této situace ven. Poradna občanům zde nejen pomůže získat práva klientům, případně finanční kompenzace, ale hlavně jim pomůže po zdravotní stránce. Pomůže zbavit se stresu a chronických onemocnění apod. Následně se snaží o to, aby se klienti mohli dostat zpátky do práce apod.

9 ROZHOVOR S PRACOVNÍKEM PORADNY OBČANŮM

9.1 Rozhovor

Po analýze dokumentů v poradně občanům, jsem provedla doplňující rozhovor s pracovníkem instituce. Výběr byl záměrný, na základě doporučení pracovníků organizace. Alison má 36 let, je vdaná, bezdětná. V CAB pracuje 2 roky a 6 měsíců na pozici sociální pracovník.

9.2 Přepis rozhovoru

1. Co je náplní Vaší práce?

Pracuji jako sociální pracovnice. Pracuji na plný úvazek jako dobrovolník a pomáhám lidem, kteří k nám přijdou s nějakým problémem.

2. Jak pracujete s klientem, který k Vám přijde s nějakým problémem?

Klient přijde osobně, a pokud je to možné, hned jej přijmu já nebo někdo jiný z našich sociálních pracovníků. Pokud zrovna není čas, tak sekretářka zařídí klientovi schůzku. Sociální pracovníci jsou první kontakt s klientem, ať již se jedná o jakýkoliv problém. Když klient ke mně přijde, nejdříve analyzuji, s jakým problémem přichází. A na základě této prvotní informace s ním problém nadále řeším anebo jej pošlu dál ke specialistovi.

3. Jaké speciality máte k dispozici?

V poradně máme generálního manažera, což je vystudovaný právník. Ten vyškolil jednu kolegyni v oblasti finančního práva. Tzn., že lidé, přicházející s dluhovým problémem posíláme k této poradkyni. V jiných právních oblastech nám pomáhají právníci z místní právnické firmy.

4. Pracují u Vás tito právníci také jako dobrovolníci?

Ne, jedná se o běžnou právnickou firmu, se kterou máme tradici přes 20 let. Tato firma posílá jejich právníky zdarma na několik hodin určitý den v týdnu. A já klientům zorganizuji s těmito právníky schůzku.

5. Jaké služby tito právníci poskytují a z jaké oblasti?

Nejčastěji se jedná o dluhové a jiné finanční problémy, problémy s hypotékou. Právníci

analyzují problémy našich klientů, vysvětlí jim jejich práva a následně je zase referují k dalším specialistům.

6. Působí u vás nějakí další specialisté?

Například máme zaměstnance, který je vyškolený jen na pracovní právo. Takže k ní posíláme klienty, kteří se setkali s problémy na pracovišti, nebo jejich zaměstnavatel jinak porušuje pracovní právo.

7. Setkáváte se i se situací, ve které byste Vy osobně jako sociální pracovník vyřešila problém klienta?

Ano, takové ty základní věci. V některých situacích k nám klienti přijdou s formuláři a potřebují, abychom jim je pomohli vyplnit. Například se jedná o formuláře, ve kterých žádají o sociální dávky.

8. Můžete formulář vyplnit ve smyslu, že za klienty žádáte vy?

Ne, jen jim pomáháme formuláře vyplnit. Klient formuláře posílá sám jeho jménem.

9. S jakým nejčastějším problémem k Vám lidé chodí?

Jedná se o nejrůznější typy problémů. Snažíme se pomoci s jakýmkoliv typem problémů. Nejčastější jsou dluhové problémy, problémy se sociálními dávkami, problémy se zaměstnaností, finanční problémy, problémy s bydlením.

10. O jaké problémy se sociálními dávkami se jedná?

Nejčastěji k nám lidé přichází zeptat se, jaké jsou jejich práva a zda mohou požádat o sociální dávky a o jaký typ sociálních dávek. Často také neví jak o dávky žádat nebo nedostávají dávky, na které věří, že mají nárok.

11. Jak postupujete v případě, kdy Vám přijde osoba, která říká, že má problém se sociálními dávkami?

Analyzujeme situaci klienta. Snažíme se zjistit, zda má opravdu na sociální dávky nárok. Řešíme, o jaké sociální dávky by měl přesně žádat. Případně se snažíme zjistit, zda má klient nárok i na nějaké další sociální dávky, o kterých ani nemusí vědět. A následně jim poradíme kde najít formuláře, případně pokud je potřeba, tak jim je pomůžeme vyplnit. A

pak klientům voláme, zda dávky dostali, zda jejich žádost byla úspěšná. Případně, zda dávky opravdu přichází a zde je všechno v pořádku.

12. Jak postupujete v případě, kdy Vám lidé přijdou s dluhy?

Nejdříve se snažíme zjistit jaká je situace a to jak k dluhům klient přišel. Pokud klient přišel o práci nebo bydlení, snažíme se je vést k tomu, aby rozvrhl finance a naučil se je plánovat. Případně pokud se klient dostal do nějakých sociopatologických problémů, tak se je snažíme vést a učit, aby k takové situaci již nedošlo.

13. Jak klientům pomáháte z dluhů ven?

Posíláme je právě k finančnímu poradci, který pomáhá rozvrhnout klientovi splátky, odpustit některé poplatky, případně radí jak vyhlásit bankrot.

14. Vy pracujete jako dobrovolník. Co Vás motivuje pracovat jako dobrovolník?

Když lidé přichází do poradny, jsou smutní a v depresi a když odchází z naší poradny, usmívají se. A proto tu pracuji, kvůli úsměvu lidí a kvůli tomu, že chci lidem pomáhat.

15. Jste finančně zabezpečená?

Sama pobírám sociální dávky, takže to mne stačí na to, abych mohla pracovat jako dobrovolník.

10 VÝSLEDEK VÝZKUMU, PŘÍNOS PRO SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKU V ČESKÉ REPUBLICE

Výsledky metody analýzy dokumentů pokládám za úspěšné. K dispozici jsem měla dostatek materiálů, které mi pomohly nalézt informace, které jsem hledala a splnit cíle výzkumu. Dozvěděla jsem se, že poradna občanům je z velké části dobrovolnická organizace s dlouhou tradicí. Její vznik je spojen s válečným obdobím, kdy pomáhala s nejrůznějšími problémy, existenciálními, finanční problémy, problémy s bydlením apod. Dalo by se říci, že se s těmito problémy více či méně zabývá dodnes. Jejimi hlavními činnostmi jsou pomoc s finanční situací, s dluhy, pomoc se splátkovým kalendářem a následná prevence. Dále prevence bezdomovectví a pomoc se získáním sociálních dávek. Jejím cílem je pomoci komukoliv s jakýmkoliv problémem.

Většina pracovníků CAB pracuje dobrovolně. CAB je charitativní organizace, částečně sponzorována i vládou. Má k dispozici odborníky z místních právnických firem i proškolené zaměstnance pro určitou činnost.

Klienti mohou CAB kontaktovat osobně, přes jejich internetové stránky i telefon. Nejčastější kontakt probíhá osobně, kdy klient navštíví poradnu. První kontakt s klientem zajišťuje sociální poradce, který může pomoci vyřešit standardní situace jako je například pomoc s vyplněním formuláře pro sociální dávky. U složitějších problémů, pošle sociální pracovník klienta k odborníkovi, který pracuje na pobočce poradny občanům. Anebo mu zprostředkuje schůzku s externím odborníkem, např. právníkem, který klientovi pomůže s problémy s finanční situací.

Z provedené případové studie podle mého názoru vyplynulo, že CAB je především organizací sociálně právní, nežli sociálně výchovnou. Výchovné prvky spatřuji především u dluhových problémů. CAB se snaží o prevenci a podle dostupných materiálů má pozitivní výsledky. Klienti, kteří navštěvují poradnu, čelí těžkým situacím. Poradna občanům nejen řeší jejich problémy, ale také pomáhá čelit depresi, případně jiným patologickým problémům, které by mohly ohrozit společnost. Činnost poradny občanům podle mého názoru pomáhá celé společnosti.

Rozhovor s pracovníkem poradny občanům potvrdil informace, které jsem získala sběrem dat a následnou analýzou. Dále přiblížil činnost samotných zaměstnanců a nastínil způsob, jakým přichází do styku s klienty, uspokojují jejich potřeby a řeší jejich problémy. Dozvěděla jsem se, že častým problémem klientů je finanční situace a dluhy. V rámci

kvalitativního výzkumu jsem se snažila zjistit více o tom, jak sociální pracovníci tyto problémy řeší a jaké metody postupu používají. Zjistila jsem se, že sociální pracovník poradny občanům situaci pouze analyzuje a dále posílá klienta ke specialistovi. Specialista následně pomáhá klientovi a po vyřešení problému s ním zůstává CAB v kontaktu. Co se preventivní činnosti týče, poradna občanům učí klienta jak hospodařit s financemi a jak se podobným problémům v budoucnu vyhnout. Na základě dostupných studií z poradny občanům se zdá být prevence účinná.

Domnívám se, že tato případová studie nastínila, jak funguje sociálně výchovná práce ve Velké Británii v praxi, a s ní spojená vybraná organizace. Srovnám-li tuto činnost s podobnými organizacemi v České Republice, domnívám se, že jsou podobné. V České republice spíše existují různé organizace, úřady a instituce, které se specializují na jednotlivé problémy. Řekla bych, že rozdíl je hlavně v tom, že ve Velké Británii existuje jedna organizace, která řeší všechno. Na druhou stranu možná disponuje propracovanějším systémem poraden a odborníků. Hlavně se specializuje na lidi, kteří nemají dost finančních prostředků a nabízí jim právní či finanční pomoc zdarma. To by mohla být výzva pro českou sociální pedagogiku. Zlepšit možnosti poradenské činnosti, případně právní pomoci zdarma.

Dále vidím za přínosné to, že se poradna občanů aktivně snaží zapojit do zákonné oblasti. Disponuje obrovským množstvím dokumentů, databází a výzkumů. Na základě zkušeností s problémy klientů, analyzuje situaci a předkládá návrhy zákonů a pořádá kampaně.

A v neposlední řadě vidím obrovský rozdíl mezi britskou sociálně výchovnou prací a českou v tom, že v charitách pracuje tisíce dobrovolníků. Tito lidé mohou být na sociálních dávkách nebo mít nějaké jiné důvody, proč nemají zaměstnání, ale obdivuji, že si najdou čas a ochotu pracovat jako dobrovolník. O tom by podle mého názoru měla sociálně výchovná práce být. Nevím, zda by bylo realizovatelné vytvořit podobné podmínky i v České republice. Myslím si, že mezi českou a anglickou sociálně výchovnou prací spočívá v kulturní odlišnosti, dlouhá tradice anglické sociálně výchovné práce a jiný přístup k ní.

ZÁVĚR

Cílem diplomové práce bylo popsat a analyzovat sociálně výchovnou práci ve Velké Británii. Na základě dostupné literatury a doplněním myšlenek autorů se podařilo vymezit činnost sociálně výchovné práce a definovat její vědecké vymezení. Přišla jsem na to, že sociálně výchovná práce je ve Velké Británii v mnoha věcech odlišná, v mnoha věcech stejná jako česká sociální pedagogika. Domnívám se, že se jedná o kulturní odlišnosti, kdy ve Velké Británii nevznikla potřeba sociálně výchovnou práci vědecky vymezovat. Pravděpodobně proto nenalezneme dostatek vědeckých tezí nebo charakteristik oboru. Byla jsem překvapena, že ani vědecký název není ryze specifikován, a proto veškerá sociálně právně výchovná činnost je popisována pojmem sociální práce. A to ať se jedná o praxi speciální pedagogiky, učitelství, zdravotnictví či právnická činnost. Jedná se tak o velmi integrující vědu, zasahující do mnoha oblastí.

Což se na jednu stranu může zdát chaotické. Já to však vnímám pozitivně. Na základě poznání v této diplomové práci, jsem nabyla dojmu, že jednotlivé profese sociálně výchovné práce se navzájem doplňují. Za hlavní obory sociálně výchovné práce, pokládám sociální péči a sociální politikou státu. Sociální péče funguje ve Velké Británii především na bázi soukromého sektoru. Což si myslím, že se začíná objevovat i v české sociální pedagogice. Přičemž sociální politika státu, známá jako welfare state, je podle mého názoru tak historicky zakořeněná, že ji pokládám za základ celé sociálně výchovné práce ve Velké Británii.

Právě welfare state podle mého názoru ucelil sociálně výchovnou práci a dal jí určitý řád a vědecké vymezení, označil ji jako profesi. Z dosavadního zjištění se také zdá, že téměř pravidelné střídání konzervativců a labouristů se točí kolem welfare state. Jak historicky, tak politicky, sociálně výchovná práce a welfare state úzce spolupracují a hrají významnou roli v britské společnosti.

Dozvěděla jsem se, že se sociálně výchovná činnost se zaměřuje na tři hlavní skupiny obyvatel a to na jednotlivce, rodiny a komunity. Pracovníci využívají široké škály metod při práci s těmito skupinami lidí a stěžejně se zaměřují na rodinu. Rodina a hlavně děti, jsou hlavním cílem pracovní činnosti a nejen stát, ale i sociálně výchovná činnost nejvíce investuje do práce a pomoci dětem. Což se podle mého názoru projevuje v tom, že ve Velké Británii existuje spousta charitativních organizací, které pomáhají právě dětem.

To vyplývá také z hlavní dimenze činnosti, kterou je náhradní rodinná péče. Zjistila jsem, že se jedná o velmi propracovaný systém náhradní rodinné výchovy. Zdá se, že dětské domovy z Británie téměř vymizely. V případě potřeby se o děti starají speciálně vyškolení rodiče a to krátkodobě i dlouhodobě. Tento systém pokládám za nejdůležitější poznatek diplomové práce. Věřím, že umístění dítěte v domácím prostředí, kde žije s novou náhradní rodinou, je pro dítě lepší než umístění v dětském domově, kde se mu nemusí dostávat dostatek pozornosti. V tomto ohledu si myslím, že by česká sociální pedagogika mohla zvažovat o zavedení podobného řešení a postupně eliminovat dětské domovy.

Další obohacení české sociální pedagogiky by mohlo být ve spolupráci oboru s politickým děním ve společnosti. Velmi se mi líbí politické činnosti Citizen Advice Bureau, ale i mnohých dalších institucí, které předkládají návrhy na změny zákonů. Na základě vlastních zkušeností s klienty monitorují potřeby společnosti a následně podávají návrhy na změnu nebo se setkávají s politiky. Otevřená spolupráce jednotlivých oborů a politickým hnutím by podle mne mohla také být podnětem pro sociální pedagogiku.

Jak jsem již naznačila, sociálně výchovná práce je pokládána za velmi integrující obor. A tak i pracovníci sociálně výchovné činnosti jsou v Británii označováni jako sociální pracovníci. Zjistila jsem, že oproti českému prostředí, britská sociálně výchovná práce nekladla důraz na vysokoškolské vzdělání. Ještě donedávna stačily zkušenosti z oboru. To se změnilo až s příchodem EU, a to je podle mne pěkný příklad obohacení evropskou sociální prací.

Byla jsem překvapena, že obrovské množství lidí sociálně výchovné sféry pracují jako dobrovolníci. Zjistila jsem, že se mnohdy jedná o lidi, kteří pobírají sociální dávky. Podle mého názoru by tato myšlenka mohla být přínosem české sociální pedagogice. Dobrovolnickou činnost pokládám za efektivní trávení volného času těch, kteří z nějakého důvodu nemohou pracovat a mohou tak i obohatit případnou budoucí kariéru. Stejně tak věřím, že je dobrovolnictví prospěšné společnosti a státu, který na tom ušetří peníze.

Dospěla jsem k poznatku, že sociální dávky je jeden z nejdiskutovanějších problémů britské sociálně výchovné práce. Jsem překvapena, že jsem nenašla dostatek záznamů o tom, že by se momentální sociální práce dostatečně zabývala edukací lidí a společnosti k tomu, aby upřednostňovali pobírání dávek před hledáním zaměstnání. Spíše jsou k dispozici neziskové organizace jako je Citizen Advice Bureau, které se snaží pomoci mladým lidem, vyznat se v systému sociálních dávek a v tom, na jaké dávky mají nárok.

Což je jistě náplní sociálně výchovné profese, ale postrádám jakousi výchovu či prevenci s vizí budoucího vývoje v oblasti sociálních dávek. Podle mého názoru se totiž bude zvyšovat nezaměstnanost a sociální popodra v této míře nebude stačit.

V praktické části jsem si za předmět zkoumání vybrala poradnu občanům. Díky příležitosti instituci navštívit, jsem se mohla seznámit s teorií sociálně výchovné činnosti v praxi. Jedná se o skvěle propracovanou instituci, která pomáhá s různorodými problémy, nejčastěji s dluhy. Domnívám se, že podobná instituce v České republice chybí. Pokud člověk potřebuje pomocnou ruku a neví kam jít, může se v budoucnu ocitnout nejen v depresích ale i závažnějších sociopatologických problémech. Zaujalo mne, že většina zaměstnanců pracuje dobrovolně. Doufám, že i v české sociálně výchovné práci nastanou vhodné podmínky pro dobrovolnickou činnost.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ADAMS R., DOMINELLI, L., PAYNE, M. *Social work, Themes, Issues and critical debates*. London: Palgrave Macmillan, 2009. 0230218652, 9780230218659
- [2] ALCOCK, P. *Social policy in Britain*. London: Palgrave Macmillan, 2008. 0230551580, 9780230551589
- [3] GEHLERT, S., BROWNE, T. *Handbook of Health Social Work*. New Jersey: John Wiley & Sons, 2011. 1118115910, 9781118115916
- [4] HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2
- [5] HOLOSKO, M. J., TAYLOR, P. A. *Social Work Practice in Health Care Settings*. Ontario: Canadian Scholars' Press, 1992. 0921627998, 9780921627999
- [6] HOWE, D. *A Brief Introduction to Social Work Theory*. London: Palgrave Macmillan, 2009. 0230365248, 9780230365247
- [7] HRONCOVÁ, J., HUDECOVÁ, A. MATULATOVÁ, T. *Sociálna pedagogika a sociálna práca*. Banská Bystrica: PF UMB, 2001. ISBN 80-8055-427-7
- [8] LAWSON, J. *A social history of education in England*. Methuen: New York: Methuen, 1993.
- [9] LEVINE, P. *The British Empire: Sunrise to Sunset*. Oxon: Pearson Education, 2007.
- [10] LISHMAN, J. *Handbook for Practice Learning in Social Work and Social Care: Knowledge and Theory*. London: Jessica Kingsley Publishers, 2007. 1846426529, 9781846426520
- [11] LYONS, H. K. *International Social work: themes and perspectives*. Ashgate, Arena, 1999. 1857423895, 9781857423891
- [12] MŮHLPACHR, P. *Sociální pedagogika III*. Brno: Institut mezioborových studií, 2001.
- [13] O' LEARY, Z. *The Essential Guide to Doing Research*. Sage, 2004. 0761941991, 9780761941996
- [14] PARDECK, J. T., YUEN F. *Social work for the Twenty-first Century, Challenges and Opportunities*. London: Praeger, 2009. 0275978931, 9780275978938

- [15] PARRIS, M. *An introduction to social work practice*. New York: Open university press, 2012. 0335238408, 9780335238408
- [16] PAYNE, M. *The Origins of Social work, Continuity and change*. London: Palgrave Macmillan, 2005. 0333737903, 9780333737903
- [17] PROCHÁZKA, M. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada Publishing a.s., 2012. ISBN 978-80-247-3470-5
- [18] PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-579-2
- [19] ROBBINS, R. *A bibliography of British history*. Oxford university press: New York, 2000. 0198224966, 9780198224969
- [20] RADVAN, E., *Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách*. Brno: Institut Mezioborových studií, 2012.
- [21] SHELDON, B., MACDONALD G. *A textbook of social work*. Oxon: Routledge, 2009. 1135282617, 9781135282615
- [22] SKEHILL, C. *History of social work in the United Kingdom*. Oxford: Oxford university press, 2010. 0199802408, 9780199802401
- [23] TEATER, B. *An Introduction To Applying Social Work Theories And Methods*. Maidenhead: McGraw-Hill International, 2010. 0335237789, 9780335237784
- [24] WALKER, H. *Studying for your Social work degree*. Exeter: Sage, 2011. 0857253832, 9780857253835
- [25] WATSON, F. *Integrating theory and practice in social work education*. London: Kingsley Jessica pub, 2003. 1853029815, 9781853029813
- [26] WATTS, T. *International handbook on social work education*. Westport: Greenwood west, 1995. 0313279152, 9780313279157
- [27] WEINSTEN, J. *Collaboration in social work practice*. London: Publishers, 2003. 1843100924, 9781843100928
- [28] WEISS, I. *Professional ideologies and preferences in social work: a global study*. Westport: Greenwood west, 2003. 0865693153, 9780865693159
- [29] WILLIAM, C. *Social work and minorities*. London: European prospectives, 1998.

Elektronická akademická literatura, výzkumy

- [30] *Statistics* [online]. UK National statistics, [cit. 2013-12-10].

Dostupné z: <http://www.statistics.gov.uk>

[31] *Telegraph* [online]. EU insurance gender equality rules, [cit. 2013-12-10].

Dostupné z:

<http://www.telegraph.co.uk/finance/personalfinance/insurance/9757666/EU-insurance-gender-equality-rules-QandA.html>

[32] *Government UK- Fostering* [online]. Foster carers, [cit. 2013-12-10].

Dostupné z: <https://www.gov.uk/foster-carers/types-of-foster-care>

[33] *Eurostat European Commission* [online]. Eurostat data: Income and living conditions, [cit. 2013-12-10].

Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/en/ilc_esms.htm

[34] *Government UK* [online]. Výzkum: Local authority housing statistics, England 2010 - 11, [cit. 2013-12-10]. Dostupné z:

www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/6910/2039199.pdf

[35] *Legislation* [online]. Zákon: Legislation Homelessness Act 2002 [cit. 2013-12-10].

Dostupné z: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2002/7/contents>

[36] *NCT- The UK's largest charity for parents*, [online]. Výzkum: The experiences of women returning to work after maternity leave in the UK, [cit. 2013-12-10].

Dostupné z:

https://www.nct.org.uk/sites/default/files/related_documents/ReturningToWork-Survey.pdf

[37] *Low Pay Commission* [online]. National Minimum Wage Low Pay Commission Report 2007, Figure 2.8, p 32. [cit. 2013-12-10]. Dostupné z:

http://www.lowpay.gov.uk/lowpay/report/pdf/6828-DTi-Low_Pay_Complete.pdf

[38] *CAB- Citizen Advice Bureau* [online]. Výzkumy a elektronické dokumenty z CAB, [cit. 2014-1-10].

Dostupné z: <http://www.citizensadvice.org.uk>

[39] *Shelter* [online]. Výzkum: Against the Odds report, [cit. 2013-12-10]. Dostupné z:

http://england.shelter.org.uk/campaigns/why_we_campaign/the_housing_crisis#_edn3

[40] *Baaf- British Association for Adopting and Fostering* [online]. Baaf Remand Fostering, [cit. 2013-12-10]. Dostupné z: http://www.baaf.org.uk/webfm_send/2417

Internetové zdroje

[41] FREMLOVÁ, Lucie. Jiný pohled na údajná odebírání dětí romským rodičům ve Velké Británii. *Romea.cz* [online]. Praha/Londýn: Romea, 2012 [cit. 2014-1-10]. Dostupné z:

<http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/zahranicni/lucie-fremlova-jiny-pohled-na-udajna-odebirani-deti-romskym-rodicum-ve-velke-britanii>

[42] *Shelter* [online]. Shelter, 2013 [cit. 2014-1-10]. Dostupné z:

http://england.shelter.org.uk/campaigns/why_we_campaign/the_housing_crisis#_edn2

[43] *Ministerstvo zahraničních věcí ČR* [online]. MZV, [cit. 2014-1-10].

Dostupné z: <http://www.mzv.cz>

[44] *Cafcass* [online]. Cafcass [cit. 2013-10-2]. Dostupné z:

<https://www.cafcass.gov.uk/>

[45] ROGERS, Simon. Child care costs: how the UK compares with the World. *The Guardian* [online]. The Guardian, 2012 [cit. 2014-1-10]. Dostupné z:

<http://www.guardian.co.uk/news/datablog/2012/may/21/child-care-costs-compared-britain>

[46] *Uk feminista* [online]. Uk feminista [cit. 2013-10-1]. Dostupné z:

<http://ukfeminista.org.uk/take-action/>

[47] *Basw- British Association of Social workers* [online]. Basw, [cit. 2014-1-4]. Dostupné z: www.basw.co.uk

[48] CHLANOVÁ, Jana. Případová studie. *Filosofická fakulta Masarykovy univerzity*, [online]. PHIL.MUNI, 2011 [cit. 2014-2-23]. Dostupné z:

http://kisk.phil.muni.cz/wiki/P%C5%99%C3%ADpadov%C3%A1_studie#Literatura

[49] *Telegraph*. [online]. Telegraph, [cit. 2014-1-4]. Dostupné z:

www.telegraph.co.uk

[50] CREAGH, Mary. Poslankyně kritizovala mašinku Tomáše v seriálu nejsou ženské postavy. *Lidovky.cz* [online]. Lidovky.cz, 2014 [cit. 2014-1-4]. Dostupné z:

http://relax.lidovky.cz/poslankyne-kritizovala-masinku-tomase-v-serialu-nejsou-zenske-postavy-1a8-/zajimavosti.aspx?c=A131228_142900_ln-zajimavosti_vsv

[51] *GSCC- General Social Care Council*. [online]. GSCC [cit. 2013-12-12].
Dostupné z: www.gsc.org.uk

[52] *Four Seasons Health Center*. [online]. FSHC [cit. 2013-12-01].

Dostupné z: <http://www.fshc.co.uk/>

[53] *Age UK*. [online]. ageuk [cit. 2014-3-11] Dostupné z:

<http://www.ageuk.org.uk/home-and-care/social-care-and-support-where-to-start/>

[54] *MIND*. [online]. mind [cit. 2014-3-11] Dostupné z:

<http://www.mind.org.uk/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

CAB Citizen Advice Bureau.

NHS National Health Insurance- Národní zdravotní pojištění

SSDC Sector Social Services Department- Sektor sociálních služeb

GSCC General Social Care Council- registr sociálních pracovníků

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1 Střídání politických stran.....	77
Obr. 2 Třídní klasifikace profesí.....	78

Obr. 1 Střídání politických stran. (1, s. 44)

Table 1.1 UK Post war governments and Prime Ministers

1945–50	Labour	Attlee
1950–51	Labour	Attlee
1950–55	Conservative	Churchill
1955–59	Conservative	Eden/Macmillan
1959–64	Conservative	Macmillan/Douglas-Horn
1964–66	Labour	Wilson
1966–70	Labour	Wilson
1970–74	Conservative	Heath
1974	Labour	Wilson
1974–79	Labour	Wilson/Callaghan
1979–83	Conservative	Thatcher
1983–97	Conservative	Thatcher
1987–92	Conservative	Thatcher/Major
1992–97	Conservative	Major
1997–2001	Labour	Blair
2001–05	Labour	Blair
2005	Labour	Blair/Brown

Obr. 2 Třídní klasifikace profesí (2, s. 262).

Table 16.1 *National Statistics Standard Occupational Classification*

1	Higher managerial and professional occupations
1.1	Large employers and higher managerial occupations
1.2	Higher professional occupations
2	Lower managerial and professional occupations
3	Intermediate occupations
4	Small employers and own account workers
5	Lower supervisory and technical occupations
6	Semi-routine occupations
7	Routine occupations
8	Never worked and long-term unemployed

Source: ONS, 2007.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 Dokumentace výsledků výzkumu institutu za období 2010/2011, provedeném v únoru 2012.....	80
--	-----------

PŘÍLOHA P I: DOKUMENTACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU NSTITUCE ZA OBDOBÍ 2010/2011, PROVEDENÉM V ÚNORU 2012

During 2010/11 the Citizens Advice service helped 2.1 million people with 7.1 million problems.

This report is a summary of the outcomes recorded against problems that were opened during that period. It is a snapshot taken at February 2012, allowing sufficient time for many of the problems to be resolved and their outcomes identified and recorded.

Key results

Outcomes have been captured for more than 135,000 clients; this is the largest dataset of advice outcomes available in the UK, and its size allows us to draw confident conclusions about typical outcomes for our clients.

- One or more outcomes was recorded for 12 per cent of clients
- £299 million worth of income gain recorded, including at least £256 million of benefit gain
- The average benefits or tax credit gain per client was £5,250
- £113 million worth of debts successfully rescheduled, averaging £12,600 per client
- Homelessness prevented or averted for over 6,500 clients
- Over 6,200 clients had one or more employment outcomes
- £238 million worth of debt written off, averaging £17,170 per client

The data

A total of 199,000 outcomes have been captured for 135,000 clients – that is 12 per cent of clients who received full advice (activities over and above information and referral), and 7 per cent of all clients seen by the service in 2010-11.

This report does not contain all the outcomes we achieved, just those outcomes that bureaux could identify and record. Outcomes will never be recorded against every enquiry – this may be because no outcome could be identified or recorded by the adviser, or because the enquiry needed to be referred to a third party, or because the client moved away, died, or never returned.

Therefore this report presents only a sample of our outcomes, but where we have existing outcomes research (in housing and benefit) we have applied these results to our data to estimate the full outcomes for our clients in these areas.

- An estimated £748 million worth of benefits gain received

- An estimated 48,000 clients with housing problems received one or more outcomes, with an estimated 13,200 clients who had homelessness prevented
- 118,000 debt clients achieved an outcome

The focus of the report is upon debt, benefits and housing outcomes.

Debt advice and outcomes

Over-indebtedness can be caused by, and contributes to, social exclusion, financial exclusion and poverty. Low-income groups are three times more likely than the general population to be in arrears with rent, council tax, utility bills or mortgage arrears.

The impacts of problem debt on the individual can be severe. The Legal Services Research Centre (LSRC) conducted research into debt advice and it suggests most debt clients worried about their problems most or all of the time, with 60 per cent reporting they had received treatment, medication or counselling as a result of their problems. Problem debt can impact on an individual's relationships, employment, education and future plans.

The LSRC concluded their research "provided clear evidence of a positive impact of debt advice." The CAB advised 550,000 clients on 2.3 million debt issues in 2010-11.

A key outcome of our debt advice is the successful prioritisation and rescheduling of debts. Repayment rescheduling includes: debt management programmes, individual voluntary arrangements, administration orders, remortgages and mortgage rescue schemes.

When debts are rescheduled, priority debts will be paid first. Priority debts include Council Tax, Local Authority housing arrears and income tax, therefore rescheduling debts creates direct benefits to both local and national government. The following summary displays repayments that have been successfully rescheduled against enquiries opened in 2009/10.

Results - Repayments successfully rescheduled

- From our sample, 37,100 clients had one or more debts successfully rescheduled
- The average value of debts successfully rescheduled per client was £12,600
- A total of £113 million worth of debts successfully rescheduled

The LSRC research supports our work; it demonstrates that after debt advice, clients' financial situations were found to have improved through better budgeting and improved negotiations with creditors and that advice improves people's understanding of their personal finances, and helps them to better target 'priority' debts.

In addition to helping clients reschedule their debts, some debts can be written off entirely. These are amounts of money owed by the client that are no longer required to be paid back. Examples of debt write off include: bankruptcy, debt relief orders and the waiving of unpaid charges.

Results - Debts written off outcomes

- From our sample, over 18,500 clients had one or more debts written off
- The average value of debt written off per client was £17,170
- A total of £238 million worth of debts written off

Individual benefits extend beyond purely financial gains. The LSRC research found that a year after receiving advice, 90 per cent of clients reported improvements in their health, 84 per cent reported feeling more in control of their finances, 70 per cent attributed improvements in relationships to the advice received, and the number worrying all or most of the time about their debts reduced by 58 per cent.

Income gain

The LSRC research found that financial improvement is greater when advice is given than when no advice is secured. Income gains are all outcomes that result in additional cash in a client's pocket – examples include: benefits gains, tax credits, compensation payments, tribunal awards, grants, redundancy pay awards and insurance payouts.

Results - Income gain outcomes

- From our sample, over 64,400 clients achieved an income gain
- The average income gain per client was £5,000
- £299 million worth of income gain was recorded

Benefit advice and outcomes

81 per cent of income gain outcomes are benefits and tax credit gains. A total of 690,000 clients presented with more than 2.2 million benefits and tax credit issues in 2010-11.

For some eligible non-recipients of welfare benefits, advice may be particularly important in enabling them to make claims. Mental health service users are more likely to find the complexity of the tax and benefits system overwhelming. Therefore the provision of benefits advice can enable them to understand their eligibility and entitlements.

The following summary displays the amount of benefits and tax credit gain recorded.

Results - Benefits gain and tax credit outcomes

- From our sample, over 64,400 clients achieved an income gain
- £256 million worth of benefits and tax credit gain was recorded
- The average back payment per client of benefits or tax credit was £2,100
- The average ongoing benefits or tax credit per client was £5,250
- An estimated £748 million worth of benefit gain

Take-up of entitlements can make a considerable contribution to improving the financial situation of a household, deliver an increase in living standards and a

reduction in deprivation and poverty experienced.

Applying the principle that one third of benefits clients achieve an outcome (supported by outcomes research undertaken by Citizens Advice in 2010), this would mean that at least 142,000 benefits clients achieved a gain in 2010-11, equating to a total of £748 million. This figure is 0.6 per cent of the cost of benefits claimed in the same period.

Financial outcomes are not restricted to income gains; over 2,700 clients achieved £1.7 million worth of loans, reimbursements, or goods and services in kind. For example, the MacMillan project works with clients affected by cancer. Alongside ensuring clients are receiving all the benefits they are entitled to, the project will try to secure aids and adaptations to the client's home, reduce or eliminate the client's health or social care charges, and secure free parking.

¹ An ongoing gain is a new benefit, or an increase in an existing benefit. Only one year's gain is recorded, regardless of how long the benefit will be received.

Housing advice and outcomes

Actual and threatened homelessness are the most extreme and immediate of housing problems. We dealt with more than 91,700 actual and threatened homelessness problems in 2010-11. Homelessness can severely affect health and employment prospects. Crisis estimates the cost of homelessness ranges from £4,500 to £83,000 per individual scenario.

Some or all of the costs of homelessness can be mitigated by timely intervention. The Citizens Advice service dealt with over 500,000 housing problems presented by 270,000 clients in 2010-11. The following summary displays the housing outcomes recorded

Results - Housing outcomes

- From our sample, over 9,500 clients had a housing outcome, with 'homelessness prevented or averted' recorded for over 6,500 of them.
- Estimated outcomes for 48,000 clients with 13,200 clients having their homelessness prevented

Applying the principle that one in three housing clients achieve an outcome (supported by NHAS research, funded by the Department for Communities and Local Government), this would mean that 48,000 housing clients achieved an outcome in 2010-11, with 13,200 clients having their homelessness prevented.

Employment advice and outcomes

Citizens Advice Bureaux helped 290,000 clients with 570,000 employment problems in 2010-11. Many of the negative impacts of employment problems and related impacts can be eased by good advice.

As a result of bureau advice, clients with employment problems can retain their job,

protect their terms and conditions, or, where it is not appropriate for them to return to their job, Citizens Advice bureaux can gain financial compensation through tribunals. The following summary displays the employment outcomes recorded.

Results – Employment outcomes

- From our sample, over 6,200 clients had one or more employment outcomes.
- Outcomes include terms and conditions improved, client reinstated, financial award and clients gain understanding of their employment rights
- Average financial gain per client was £7,880

Over 2,100 clients received a financial gain, these included; redundancy payments, employment tribunal awards, unpaid salary and holiday pay. The average gain was £7,880 per client.

Factsheet produced by:

Corporate Management Information Team

Citizens Advice

Tamsin.Shuker@citizensadvice.org.uk

